

VÄLIS-EESTI

NR. 4

APRILL

1939

EESTI MEHAANILISE PUUTÖÖSTUSE
AKTSIA SELTS

A. M. LUTHER

Saaduste müügikohad:

Tallinnas: V. Posti 9, tel. 446-16

Pärnu mnt. 69, tel. 482-60

Tartus: Ülikooli 2, tel. 7-88.

VÄLISEESTLASED!

„PÄEVALEHTE“

LUGEDES OLETE ALATI KODUMAA SÜNDMUS-
TEST TEADLIKUD.

KINDLASTI HUVITAVAD TEIE LAPSI
EESTI LASTE LOOMINGUD. SELLEKS
TELLIGE OMA LASTELE KORD
KUUS ILMUV LASTEAJAKIRI

„LASTE RÕÕM“

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSTE

KAUDU ON TEIL VÕIMALIK SAADA KÕIKI EESTIKEEL-
SEID RAAMATUID, MAAKAARTE, LINNAPLAANE JNE.
KÕIGI EESTIS ILMUVATE AJAK. PEALE TELLIM. VASTUV.

TALLINNA EESTI KIRJASTUSUHIUS
TALLINN – EESTI PIKK T. 2

VÄLIS-EESTI

Aprill, 1939

Nr. 4

11. AASTARÄIK

Haputaigen.

Õp. Otmar Pello.

Eks teie tea, et pisut haputaignat kõik taigna hapuks teeb?

1. Korintuse 5, 6.

Selles ap. Pauluse sõnas lasub needuslikem vanne ja paradiislikem õnnistus. Inimene, see ühiskondlik loom, on juba selline, et ka tema põikpealisim esindaja on vastuvõtlik mõjudele, nagu saaksime meie isegi äratatud kevadkohinaist ja summutatud sügissurmast, maailma läbiv õhuvool ei sõna meist üle jätmata ainustki jälge.

Korra kauples Abram Iisraeli jumalaga Soodoma linna pärast, kus selgus, et linn oleks päästetud, kui seal oleks olnud kümme õiget.

Kui sageli on see nii olnud, et kui suured murrangud ja õhuliikumised vapustavad maailma, et siis meie jälgime üksikuid inimkujusid, keda pidasime viimastena langevateks kantsideks, nende meel nagu oleks suunanäitajaks hulkade elule — nende mee- lekindlus ja püsimine positsioonidel läidab jahtuvasse verregi uusi võitluseinde ja nende langemine osutub kui sõjalipu kaotamiseks, kui orjuse ja alistumise range peatiki sissejuhatusseks.

Üksikute mee- lekindlus, vaimukõrgus ja sitkus on lähemale ja kaugemale ümbrusele selliseks taignaks, mis terve kõdu- neva massi võib päästa.

Kui sageli meie reamehed, meie hulgad võlgne- me oma veendumusi üksikutele, kes omal ajal olid tõesti kui üksnes „pisut haputaignat“. Mõtle sellele, väliseestlane,

kes sinagi „Paabeli jõgede kallastel“, võo- raste merelahtede ääres ja võõraste mand- rite külge aheldatud, oma rinnas kannad püha leeki — kodumaa meelt — unusta- mata kändu, kust oled võrsunud, kui võrra- tult meie kõikide siseelu on rikastanud teadmine, et kunagi pimedal ajal oli meie põhjavalguses Fr. Krentzwald ja teised; mõtle sellele, et kunagi tahtis sind kõita lillesidemega Juhan Liiv ja et kunagi lauldi kodust, et kas „puhugu Sulle sealt surmatuul ja lennaku vastu surmakuul, Sa unustad vaeva ja hoole ja lendad mesipuu poole.“ Ise pole sa neid ja palju neile sar- naseid ridu kuulnudki, võibolla, kuid tea, oli rindu, kus nad süüdati, oli meeli, kus nad elektriseeriti, viljeldi, korrati, loodi ümber hulkade veendeiks ja on nakatanud sindki. Ja kaugelt mitte ei piirdu see luule ja kunsti valdadega, vaid avardub poliiti- kute, majandusmeeste ja teiste piirkonda- deni. Ikka leiame, kuis üksikud, sagedasti oma töö kestes hulkadele isegi mõistmata — oma vankumatus meeles päästsid linna, rahva, nooruse puhtuse ja mõttesuunad.

Sellepärast ettevaatust loosungites, õil- sust moeartikleisse, et üksikud väärjuhtu- mid ei halvaks laiu rajooni...

Aga kõige ilmekamat keelt kõneleb siiski pühade õige sangar — Naatsareti prohvet ja Jumala tall.

Ja tema, peagu üksi oma veendumusis, kes valuga koges, et rahvas ümberringi ei tea, mis teeb — oli ju erand kõigest, kui „pisut haputaignat“, ja oma mee- lekindluse

SOOMIE MIEREMIISJON.

Tänuvääriline eesti meremeeste abistamine.

H. Haljaspõld.

Protestantlike põhjariikide võimsaimaid hajalaasutisi (diasporaaorganisatsioone) on kahtlemata Soome meremisjon Helsingis, millest meilegi on ulatunud teateid ja mille suurejoonelist tegevust ja abi mäletavad tänuandes tuhanded eesti meremehed ja ka muud väliseestlased, kes kunagi on juhtunud astuma üle selle keskorganisatsiooni välisosakondade läve.

Ja neid osakondi on sellel suurel keskusel rohkesti. Peale kodumaa asutiste (Helsingis, Turus, Poris, Viiburis, Uurases, Hangös, Vaasas, Kotkas, Räzsös ja Jakobstadis) Austraalias (Melbourne, Sydney), Ameerikas (San Francisco, Brooklyn, Montreal) ja Euroopas (Antwerpen, Rotterdam, London, Cardiff, Liverpool, Hull, Shields, Pariis, Hamburg, Berliin, Kiel, Lüübeck, Kopenhaagen). Nii siis minu käes oleval andmeil kümme kodumaa asutist ja kaheksateistkümmend välismaal teotsevat keskust.

Pikki aastakümneid juba enne Eesti riigi tekkimist on neis asutistes omistatud eestlaste koondamisele peagu sama tähtsust kui hajalatööle soomlaste seas. Kõikjal kolmel mandril on soome pastorid kuulutanud eestlasile jumalaskõne, ristitud, laulatanud ja matnud; kõikjal on hoolitsetud eesti raamatute ja ajalehtede hankimise eest, ja

ning kutseustavusega jäi meile õnne ja armastuse võtmeks ning teeks ja tööks Isa koju tagasi...

Värisegugi maailm ... olgu meie kus kohas tahes ja mille eest väljas arvuliselt ka pisukese haputaignaga, hoidke ennem oma värvi ja maitset puhtana ja varsti teie äratate ülestõusmisele ka neid, kes uinuvad veel puudutamata koidu eredatest värvidest.

Riias, 27. III 1939.

joulupühade tulles pole eestlasigi unustatud varustamast Soomest saadetavate kingituspakkidega. See on olnud Soome meremisjoni juhtidele ja kohapealsetele esindajatele nii enesestmõistetav, et selles pole midagi muutuud mõlema riigi vabanemine Venemaa alt ja kahe rippumatu ringi tekkimine. Veel tänapäevalgi, kuhu iganes ulatub Soome meremisjoni käsi, on see käsi ühel viisil soojaks vennakäeks mitte ainult soomlastele, vaid ka eestlastele.

Seejuures on otse hämmastav, et Eesti poolt viimase kahekümne aasta jooksul pole leitud juhust Soome vennasrahva suure abi kas või ainult moraalseks tunnustamiseks. Need read, mis ei pretendeeri mingile täielikkusele Soome meremisjoni teenete hindamisel, on kirjutatud vaid selleks, et tõsta seda moraalselt tänuavaldust meie vaiseesti liikumise juhtide esimeste ülesannete ritta, ja ma olen veendunud, et Välis-Eesti Ühingu suudab siin midagi korda saata. Eks siis ole hiljem aega Soome meremisjoni töid ja teeneid üksikasjalisemalt mainida, koguda kõiki sellekohaseid ja hõlpsasti kaduda ähvardavaid andmeid meie meremeeste ja ka teiste väliseestlaste käest, kes kõik midagi teavad jutustada Soome meremisjoni enastsalgavast tööst eestiaste koondamisel ja abistamisel.

Välis-Eesti Ühingu lähemaaja ülesandeid olgu vahekorra loomine Soome meremisjoniiga Helsingis. Kui meile kord avanevad Soome meremisjoni arhiivide ukSED, küllap siis selgub meile nii mõndagi huvitavat eestlaste kohta välismaailmas, asju, mida meie senine tegevus ja senised andmed ei aimagi. Uues valguses paistab meile siis väliseestlaste organiseerimise minevik, ja kindlasti heidab see uus andmestik seda säravamat valgust Soome meremisjoni püsivale, puhtsüdamlikule, vaiksele tööle, millest on olnud nii palju kasu paljudel-paljudel eestlastel.

Teinepool ekvaatorit.

Veega ristimine ekvaatori all. — Lindude saar. — Austraalia rannikul. — Jälle keset kaasmaalasi. — Jõulud eesti farmerite seas.

A. Nortots.

Ekvaatorist ülesõit sünnib laevadel hari-likult ikka teatud pidulikkusega. Paar päeva peale Davaost lahkumist teatas väl-japandud büllätään, et ekvaatori kohal kell 5.30 annab laev vile.

Esimese klassi reisijaile ehitati kaasavõe-tud lilledest ilusad lehtlad, tekkidele tõm-mati igat värvi lipud, jagati väikesi kingi-tusi, nagu paberist peakatteid, lehvikuid, rinnamärke jne. Kahe viimase klassi rei-sijaid üllatati aga teisiti. Korjasime kokku kõik vabad ämbrid, täitsime tünnid ja raudkastid veega, keerasime voolikud vee-torustiku külge ja jäime ootama. Niipea kui laeva sireen hüüdis, avas valvel olev noormees kraani ja vesi voolas kaela kõi-gile tekilolevatele reisijaile. Kõik see sün-dis ootamatult, sest meie ettevalmistustest teadsid vaid laeva komando ja kuus reisi-jat. Nüüd alles algas õige möll, milleks valmis pandud vesi hästi ära kulus. Püüti ühtteist võimalikult põhjalikult veega üle kasta ja see muutus päris korralikuks vee-sõjaks. Märjakaskastmise üle keegi ei pa-handanud, sest ilma ristimata ei olevat tei-sel pool ekvaatorit õnne... Kui mõni nais-olevus põgenes kajutisse, tiriti ta sealt välja ja kasteti viimse niidini märjaks. Üks preili oli enese küll peitnud esimese klassi ruumidesse, aga sealtki leiti ta üles ja toodi ujumisbasseini äärel, kust ta ra-belemise hoos ühes toojatega vette kukkus. Kõik see möll kestis üle tunni, kuni ilm juba täiesti pimedaks oli muutunud ja kõik reisijad äärmuseni väsinud.

Aga muulgi ajal ei saanud aeg laeval igavaks jääda. Reisijate hulgas viibisid ka kümme noort venelannat ja 14 venelast. Need olid lõbus rahvas ja üks päev kadus teise järele kiiresti. Esimese klassi reisi-

jate hulgas oli enamik „Berdičev'i saks-lasi“, keda Hitler Saksamaalt oli veerema pannud. Aga huvitav oli seejuures, et kõik need sakslased rääkisid vene keelt.

Pärast Davaod jäi laevale ainult kaks vana jaapanlast kahe pojaga. Vanad on juba 44 aastat Austraalias elanud ja püüa-vad Port Darwinis pärleid. Nüüd enam kollase rassi esindajaid, nagu hiinlasi ja jaapanlasi, Austraaliasse ei lasta.

Manilast välja sõites hakati meid palju paremini toitma ja jaapani söökide ase-mele ilmusid lauale euroopa toidud, mil-lega võis täiesti rahule jääda. Ainult leiba anti vähevõitu.

Ilmad olid sõiduks väga soodsad — ei ol-nud ei lainetust ega suurt kuumust. Ekvaa-toril oli õhusoojus 28° C ja veesoojus sa-muti 28° C, mis meile oli päris mõnus. Meie tekile tõmmati presentkatus peale, mis kaitstes meid päikese ja vihma eest. Pikutamiseks anti õlgmatid. Suplemiseks kasutasime hommikuti vannituba, õhtupoole aga 4×6 meetri suurust ühist ujumisbas-seini.

Sõites läbi Molukkide saarestiku ei kao saared ja saarekesed silmapiirilt. Mõnest saarest sõitsime mööda nii lähedalt, et ran-nal oleks võinud tunda tuttavaid.

Lähenesime Lindude saarele, mis on um-bes pool kilomeetrit pikk ja lai. Merest tõusevad järsud kaldad, kõrgemal kasvab aga juba mets. Eemalt vaadatuna paistab saar kui poolestsaadik merrepistatud mu-na. Kapten juhtis laeva hästi saare lähe-dale. Jõudes saare kohale hakkasid hüüda ma laeva viled ja sireenid. Tulemus oli üllatav: äkki tõusid õhku kümned ja sadad tuhanded linnud! Õhk otse kihast neist. See oli huvitav vaatepilt.

Linnud on selle saarekese täielised pereinimesed, mis nende järele saanud oma nime-tusegi. Siin häirib harva keegi nende rahu. Aga tarbe korral oskavad nad küllaltki oma saart kaitseda. Julged meremehed olevat mitmel korral katsunud saarele pääseda, varustades end tulirüüstade, nuiade ja võrkudega, aga tuhandete lindude rünnakule ei olevat keegi suutnud vastu panna. Iga langenud linnu asemele on tulnud tuhanded uued ülesärritatud linnud, ja meremeestel pole jäänud üle muud kui kähku saarelt põgeneda. Mehed olevat näinud saarel lugematul hulgal linnupesid, mis üksteise küljes kinni, ühes munad, teises pojad, jne. Siin on linde viit kuni seitset liiki, küll väikesi kajakaid kui ka luigesuurusi albatrosse.

Hirmutatud linnud saatsid meid kisa ja käraga mõne kilomeetri ja siis vähehaaval lendasid oma saarele tagasi.

Veel paar päeva sõitu ja meie „Kama Maru“ jõudis esimesse Austraalia sadamasse Neljapäeva saarel. Juba reidil tulevad laevale meie uue kodumaa võimumed — arstid ja tolliametnikud. Kõik reisijad käsutatakse tekile ritta, kus arst ainult käsi vaatab, eriti sõrmevahesid, et leida sügelise ja muude nakkavate naha-haiguste tunnuseid. Siis mõödume ükshaaval väljajagatud numbrite järjekorras tolliametnikest, kes kontrollivad maandumisloa, ettenäitamiseks nõutavad rahad, viisumid ja täidetud ankeetlehed. Kõik sünnib väga viisakalt, asjalikult ja kolme tunniga on kogu see protseduur läbi. Ära võetakse vaid maandumisloa tõenduseks, et loa omajad on juba Austraalia pinnale jõudnud. Passile löödi tempel ja anti reisijale tagasi. Esimesed reisijad, kes kohe kontrollist läbi pääsesid, sõitsid vaatama linna, kuhu on neli kilomeetrit, aga viimased pidid laevale jääma, sest laeva väljumiseni jäi aega ainult üks tund. Temperatuur on siin juba veidi kõrgem, nimelt 30° C, ja et puudub vähimigi tuuleõhk, siis tunded, kuidas higi mõöda selga alla nõrgub.

Siit võtab meie laev kursi otse lõunasse ja laveerib kogu aja saarte ja mandri vahel. Maastik on mägine ja peagu ilma tai-

mestikuta, aga mida kaugemale jõuame lõuna poole, seda rohelisemaks muutub rannajoon. Harva kaob rand silmist, aga kohati oleme talle jälle taiesti lähedal.

Pühapäeval tõi raadio teate, et päev varem olevat Sydneys olnud enneolematu torm, mis lõhkunud palju maju, viljapuuaedu, laevu merel jne. Kuna kardeti, et ka meie selle tormi piirkonda võime sattuda, siis käsutati kell 10 hommikul kõik reisijad tekile ja jagati kõigile korkvestid, mis siis laevaohvitseri juhatusel kohe tuli selga siduda. Laev andis esimese vile ja päästeabinõudega varustatud madrused jooksid päästepaatide juurde. Teise vilega käsutati reisijad päästepaatide juurde. Rõõm ja naer olid muutunud tõsiseks ja kiireks askeldamiseks. Mõnigi usklikum luges juba Issameiet. Kolmas vile ja — kapten seletas, et kõik on olnud ainult ettevalmistusmanööver, et hädaohu puhul nii meeskond kui ka reisijad omaksid vajalikke teadmisi, et olla igal juhul ettevalmistatud hädaohu vastu, mis lahtisel merel reisijaid alati võib tabada. Mõnigi reisija ohkas jälle kergendatult. Tormi piirkonda me siiski ei sattunud ja paaripäevase ilusa sõidu järele jõudsime korallide merre. Ringi vaadates näeb silm siin kõikjal reastikku veepalseid künkaid, nn. „riffisid“, kus kajakad parvedena puhkavad. Igal pool on mitmesuguseid meremärke ja tuletorne. Meie laeva juhhib siin juba Austraalia loots, kes peab tundma seda merd nagu oma tuba. Öösi vilksatuvad ümberringi mitmevärvilised tuled või põlevad püsivalt lähedal ja kaugel. Nende tuled vahel laveerib meie laev. Kohati on saar nii lähedal, et laevalt võiks kivi kaldale visata. Silmale nad siiski aga palju ei paku, sest taimestik on väga kehv, ainult paljad kaljud ja harva ka mõni põõsake. Rohi on kollane ja nähtavasti ei ole siin juba ammugi enam vihma olnud.

Veel viis päeva ilusat sõitu ja ühel pilkaskel pimedal troopikaööl laseb „Kama Maru“ ankru mürinal merre. Reisijad rutavad laele, et selgitada laeva ootamatu stoppamise põhjust. Läheduses näeme pöörlevat heledalt valgustatud tuletorni, kuna meie naabruses seisavad veel kaks

reisijate laeva. Valvekorral olev ohvitser seletab, et oleme jõe suus, mis viib Brisbane'i. Öösel laevad seda teed ei sõida, tuleb oodata hommikut. Kell 6 hommikul hiivasid kõik kolm laeva oma ankrud ja hakkasid hanereas mööda jõge üles sõitma. Linna lähedusest annavad tunnistust suvilad jõe ilusatel kallastel, lihakonservivabrikud, linna elektrijaam ja vähemad sadamad. Kena sõit päikesepaistelisel varahommikul! Ükski reisija ei puudu laelt. Siin on, mida vaadata. Kaldal kasvab araukkaarria — see kuuseke, mida meil kodumaal kasvatatakse toas lillepottides. Siin võib aga selle tüve tarvitada maja talaks või seinapalgiks. Seal näeb silm kummipuid, mis on meie tugeva kase suurused, ladvas veel viimased valged õied, mis on meie kapsapea suurused. Igat seltsi palmipuid näeb silm majaõuedes. Mitmevärvilised krüsantheemid ehivad lillepeenraid ja õitsvate rooside lõhn hõljub jõe kohal. Nii kestab sõit umbes paar tundi ja laev peatub otse silla ääres. Sadamas on lillede ja kingitustega vastas üle kahekümne inimese, kes ootavad oma naise, lapsi, pruute, sugulasi ja tuttavaid. Valatakse rõõmupisaraid. Kui peigmees suudleb oma kirjateel kositud mõrsjat, keda ta nüüd näeb esimest korda, siis laulame meie „palju aastaid“... Aga üks meie hulgas ei ole siiski rõõmus. See on noorik, kes sõidab kolmeaastase tütreaga oma mehe juurde ja kes teel armus inglasesse. Ta peitis enda kajutisse ja valas pisaraid, kuna laps laevalael tundis oma isa ära ja karjus „papa, papa“... Mees ja naine on mõlemad rohuteadlased Harbiinist ja reisiseltskond mõistis naise käitumise hukka. Lillekimp lendas vette ja sadamast lahkusid mõlemad murtud meeleolus ja murepilved näol.

Jälle käsutati reisijad tolliametnikkude ette. Siin oli juba järelepärimine tõsisem kui Neljapäeva saarel, ja ettenäitamiseks nõutav raha loeti viimse pennini üle. Lõppeks kuulutati igale maandujale, et kui ta kolme kuu jooksul endale tööd ega teenistust ei leia, siis saadetakse ta tulnud teed tagasi. See teade pani iga reisija mõtlema, sest siia sõideti suurte lootustega ja enamasti laenatud rahadega. Vastutulnud

sõbrad rahustasid neid aga kohe, et seda tehtavat rohkem vormitäreks ja polevat veel ette tulnud, et kedagi oleks tagasi saadetud.

Pagasi järelevaatus tolliaidas oli kiire ja väga pealiskaudne. Mõnda sumadani ei avatudki. Ühel reisijal oli ülikonna jaoks tükk riiet kaasas ja selle pealt määrati 22 šillingit tollimaksu, teisel oli aga kaheksa valmisülikonda ja nende eest ei nõutud pennigi. Samuti oli naistel tosinaid uusi siidsukke, mis pääsesid tollimaksuvabalt.

Vaatasime linna. Igal pool oli puhtus ja kord. Kauplustes valitses jõulueelne elevus ja äriaknad olid vastavalt ehitud.

Viietunnilise peatumise järele lahkusime Brisbane'ist ja sõitsime mööda jõge tulnud teed tagasi lahtisele merele.

Veel kaks viimast päeva ilusat meresõitu ja meie laev tüüris sisse kaljudevahelisest kitsusest, mis moodustas nagu värava suurele Sydney sadamale. Kitsas ja sopiline laht moodustab Sydneyle haruldaselt hea loomuliku sadama, mida loetakse headuse järjekorras teiseks maailmas (esimene olevat Rio de Janeiro sadam Lõuna-Ameerikas).

Reisisõpru oli mul järele jäänud ainult viis, kes kõik maandusid Sydneys. Üks nendest oli poolakas P., endine Harbiini pagar-kondiiter ja kuue kaupluse omanik. Nüüd aga sõitis ta neljandas klassis ja sedagi laenatud rahaga. Olud löid ta rõõbastest välja ja uued maa peremehed tegid tal töötamise võimatuks, sellest hoolimata, et Poola tunnistas Mandžukuod iseseisva riigina. P. sõitis nüüd võõrsile uut õnne otsima, jättes oma pere Harbiini.

Harbiinist tuleb kaasa võtta ainult jeeni- sid ja need Hongkongis Chosen'i pangas ümber vahetada Hongkongi dollariteks või Austraalia naelteks. Edaspidi on jeenidest juba raske lahti saada ja nende kurss on igal pool väga madal. Hongkongis maksti 100 Hongkongi dollari eest 120 jeeni ja Austraalia naela eest 12,80 Hongkongi dollarit.

32 päevaga oleme sõitnud ära umbes 6400 meresõlme, ehk umbes 12.000 kilomeetrit. Laev on saanud koduseks ja temast lahkuda on nagu kahju.

Sydney sajasopolises sisesadamas laskis laev oma ankru põhja ja võttis peale karanteeni-arsti. Järgnes jällegi reisijate arstlik järelevaatus ja komando üleluge mine. Poole tunni pärast hiivati ankur üles ja veel teine pool tundi — ning meie „Kama Maru“ kinnitati sihtsadama kai külge.

Järjekorras mööduvad reisijad tollimees test. Kellel on taskus sularaha, lastakse kohe maale, aga kellel see on paberites (Harbiinist ei lubata raha välja viia ja reisijad maksavad vastavad summad Wilson & Co. ärisse sisse, et Sydney filiaal need välja maksaks), see jäetakse laevale.

Mind lunastab välja mu vend, kes oma farmist on mulle vastu sõitnud. Teistele aga kuulutatakse, et kui nad kolme kuu jooksul ei ole leidnud tööd ega teenistust, siis saadetakse nad maalt välja. Jällegi on see rohkem hirmutamiseks, sest kondiiter sai juba kolmandal päeval teenistust ühe oma suguvenna juurde ja venelasedki olevat endale õige peatselt tegevust leidnud.

Aga ajakirjandus ennustab siiski uut seadust, mida tahetakse anda sisserändam isvabaduse piiramiseks. Tahetakse nõuda, et sisserändaja peab just sinna elama asuma, kuhu ta oma aadressi palvekirjas maandumisloa saamiseks üles on andnud. Kui sisse rännata soovija tahab linna jääda ja seda märgib oma vastavas sooviavalduses, siis talle Austraaliasse asumiseks lihtsalt luba ei anta. Kui ta aga märgib oma sihtkohana mõne maakoha, siis peab ta sinna ka minema. Seda abinõu tahetavat rakendada juutide massilise sisserändamise vastu, kelle poolt olevat nii palju palvekirju sisse antud, et neid enne nelja kuud ei jõutavat läbi vaadata. Et aga juut hakkaks maad harima ja asuke maale, see on vähe usutav, ja sellepärast seadus nende sisserändamist just kõige rohkem tõkestaks.

Kuid ka eestlaste sisserändamine on küllalt raskendatud. Nüüd nõutakse maandumisloa muretsejalt, s. o. Austraalia elanikult, et ta viie aasta jooksul vastutaks sisserändaja eest, kellele ta maandumisloa muretseb, et see ei pöörduks abipalumise ga ei riigi ega ka seltskondlikkude asutiste

poole; tööpuuduse juhtumil ta peab toitma oma hoolealust, haiguse korral teda arstima ja surma korral ka matma. On arusaadav, et niisuguse suure vastutuse võtavad enda peale ainult lähemad sugulased ja head sõbrad. Kellel neid Austraalias ei ole, peab oma sisserändamiskavatsused maha matma. Rahalist küsimust on märksa kergem lahendada, sest raha saab kokku ilma suurema vaevata. Eesti seltskonnal on kavatsus siin luua 100-naelalist fondi, mis oleks alati käsutada nende eestlaste abistamiseks, kes võõrsil on raskustesse sattunud, et neid fondi kulul Austraaliasse tuua, kus nad siis, tööd saanud, sõiduraha ära tasuksid. Selle kava algatajad on farmer N. ja Sydney majaomanik S.

Jõudsin Austraaliasse jõulupühiks ja nii läks minu taas Austraaliasse asumine pühade meeoleolu all.

„Kesktalvel külmal ajal“ ... lauldakse kodumaal, aga siin on meil just kõige soojem aeg. Thirlmere'i jaama piirkonnas, mis asub 57 miili Sydneyst, asub kokku 19 eesti kanafarmerit, moodustades kõige perekama eesti asunduse Austraalias. Nende seas on ka minu venna farm, kuhu sõitsin Sydneyst. Kõik farmid kokku omavad üle 900 aakri maad ja ümmarguselt 50.000 valget leghorni kana. Kanafarmide juures kasvatatakse ka puu- ja juurvilja. Thirlmere'i eesti seltskondlik jõulupuud on saanud traditsiooniks ja seda peeti 25. detsembril läinud aastate eeskujul vennad E. ja V. Alp'ide suures garaažis. Ruum selleks oli väga kohane. Seinad ja lagi olid paksult kaetud palmipuulehtedega ja kaunistatud õitsvate ilupuude ja lilledega. Valgustust andsid autode patareid ja laes rippuvad kirjud jaapani laternad. Nurgas seisis kuusk säravate küünaldega ja selle juures suur kuhi jõulukinke. Kuuse kõrval oli õpetaja jaoks lillede ja küünaldega ehitud laud. Üheksaliikmeline keelpilliorkester A. Pilt'i juhatusel hoolitses muusika eest. Teises nurgas asus kookidega ülekoormatud einelaud, kust iga külaline sai tasuta kehakinnitust, mis on küllaldaseks tõenduseks kohalikkude farmerite jõukusest. Eespool olid pingid 150 pidulisele. Aga kõik piduvõõrad ei mahtunud siiski istuma ja

Elamusi Aafrika Kulla-Rannas.

„Valge mehe haud“ kasvatab maailma kakao. — Poliitika „Kuldse tooli“ ümber. — Naiivsus, mis riputab kulla tänavale. — Tõnissoni, Pätsi, Hindrey jt. pildid džungli põhjas.

K. A. Paulus.

Kulla-Ranna asumaa (Gold Coast Colony), Inglise protektoraat Kesk-Aafrika läänekaldal, on maa-alalt 78.000 ruutmiili ja elanikke seal on 3.527.480, neist 3180 valget. Asumaal on raudteid 500 miili, maanteid kuni 7000 miili. Asumaa ekspordib aastas: kakao 7.659.000, kulda 3.047.000, manganeesi 612.930, teemante 584.990, toorkummit 24.000 ja puuvilja, kookspähkleid, metsa jne. 170.000 naelsterlingi väärtuses.

Need arvud, võetud asumaa-valituse viimasest aastaraamatust, annavad ettekujutuse maa majanduslikust väärtusest. Võiks tuua ülevaate ka tema huvitavast ajaloo, pärismaalaste aastakümneid kestnud võitlustest sissetungivate valgete vastu, mis lõppesid nende ajaloolise pealinna Kumasi piiramise ja hävitamisega. Aga aja kokkuhoiuks piirdugem vaid järgnenud, kuni tänaseni kestnud uue ajajärgu kirjeldamisega sellel kummalisel maal.

Ka praegu on inglased valitsemise kohtadel jätnud pärismaalastest

üle paarikümne külalise seisis pinkide taga püsti. Muru oli kiilunud täis naaberarunduse autodest. Kell kaheksa jõudis kohale Sydney kiriku õpetaja K. Gilov, kes pidas väga meeldiva jumalateenistuse teemal „Rahu olgu maa peal“. Talitust ilustasid lapsed oma ettekannetega. Segakoor hr. Tiiki juhatusel laulis mitu vaimulikku laulu. Peale jutlust ristiti jõulupuul all noorpaari-farmerite Pilt'i esimene laps Maimu.

Võõrad lahkusid peale keskööd, viies enesega kaasa ilusad muljed. Aga nende ridade kirjutajal lõppes reis ja ta tundis, et on jõudnud taas koju...

maavanemate (local chiefs) hoolde, kes sooritavad ka kohtumõistmise. Ainult kõrgema astme kohtunikeks on inglased. Sõjavägi ja politsei koosneb pärismaalastest-vabatahtlikest, kusjuures ohvitserideks on jällegi inglased. Asumaa elanikkond pole koormatud mingisuguste otsemaksudega, inglise administratsioon ammutab oma ülalpidamiskulud ainult sisse- ja väljaveotollidest. Selline majanduspoliitika on suuresti kaasa aidanud asumaa majanduse ja eriti põllumajanduse arengule. Eriti silmapaistvalt on Inglise ülemvalituse all Kulla-Rannal laiendatud kakao-istandusi, ja praegu kuni 50% kogu maailma kakaoist tuleb siit, — alles 20 aastat tagasi see protsent aga oli ainult 1. Omapäraseks nähteks kohalikus kakao tööstuses on asjaolu, et istandustest ükski pole suur, — neid, paaritiinuliste taludena, omavad ja majandavad neegrid-pärismaalased.

Suurimaks, seni vaid osaliselt võidetud takistuseks Kulla-Ranna arengus on viletsad transportolud. Hobused, härjad ega lehmad siin ei ela, kuna neile nuhtluseks on mürgised tsetse-kärbsed, kes iga sissetoodud kodulooma hävitavad juba paari päevaga. Ainus loom, kes tsetse hammustamistele vastu peab, on kits, ja neidki on siin vähe. Seepärast kohalikuks transport-elajaks on neeger ise. Mustad siin on suutelised kandma troopikapäikese lõõmas 100- kuni 200-naelalisi raskusi pea peal, kuid mõistagi osutub ka selline raskuste edasitoimetamise moodus liiaks pikaldaseks. Juba aastal 1901 ehitati Kulla-Rannas ka esimene raudtee, Sekond'ist kuni Tarkwa'ni, ja hiljem

Lääne-Aafrika Ashanti'i maakonna praegune valitseja.

Tarkwa'st kuni Kumasi'ni. Tänapäeval liigub mööda asumaa tolmuseid maanteid ka tuhandeid autosid. Vihma-hooajal aga tolm maanteedel muutub paari jala sügavuseks poriks ja siis on autodel paratamata pühad.

Asumaa üldist heaolu on inglased püüdnud tõsta ka hariduse levitamisega pärismaalaste keskel. Praegu töötab Kulla-Rannas kuni 500 mitmesugust õppeasutust, neist üks tehnikakoolina. Ei puudu ka oma ülikool, mis 1925. a. avati Achimota's ja mille korraldamiseks valitsus kulutas kuni 500.000 naelsterlingit. Kuna maa kliima ja sanitaarolud on väga halvad, ehitatakse järjest juurde ka uusi haiglaid, milliste arv praegu ulatub 30-le. Kulla-Rannal on kogu maailmas oma uhke nimi, — „Valge mehe haud“ („White man's grave“), sest troopiline malaaria, tüüfus, mustavee-palavik, kollane palavik, tiisi-

kus, igasugused paised ja suguhaigused lõikavad siin igal aastal lopsakat saaki. Asumaa on suuremalt osalt madalmaa, täis soid ja rabasid ja troopika-džunglit, kus õhk on alati niiske.

Inglaste ja pärismaalaste vahekorra Kulla-Rannas aitas suuresti parandada teatud vahejuhtum kohaliku suurema suguharu Ashanti Kuldse Tooliga 1921. aastal. Juba 1896. aastal, kui Ashanti pealik Prempeh vangistati Kumasi linnas, tema sõdurid peitsid suguharu püha üriku, Kuldse Tooli džunglisse. Ashanti rahvas usub, et kuldne tool, sümboliseerides nende rahvuslikku mehisust ja sitkust, on jumalate kingitus, mida tuleb hoida puutumatuna niikaua, kui kestab kogu rahva hea käekäik. Juba kakssada aastat oli tooli hoitud langemast vaenlaste saagiks, sest vastasel korral häviks kogu rahvas. Maale asudes inglased olid katsunud seda tooli omandada juba üksnes tema kullaväärtuse pärast, hinnates seejuures muidugi ka tema saladuslikku ajaloolist tähtsust. Aga kõik otsimised nurjusid, tool oli hästi peidetud.

Alles 1921. aastal, raiudes teed läbi põlismetsa, leidsid töölised juhuslikult selle kuldse tooli. Vähemad kuldnikerdused ja ilustused muidugi samas kohe murti ja raiuti tooli küljest ja tool ise peideti ühte külla. Lugu tooli leiust aga levis kulutulena. — Oli toimunud suurimaid pühaduse roojastamisi, mis Ashanti rahvale võis osaks saada. Rahva hulgas lõid käärima mässumõtted, seisukord ähvardas kujuneda päriselt tõsiseks.

Agas inglased muutsid oma poliitikat. Selleasemel, et nüüd tooli endale tahta, tulid Inglise võimud Ashanti rahvale tooli roojastajate vangistamiseks ja karistamiseks kohe appi, — seega näidates, et valitsus austab rahva pühi pärimusi ja traditsioone. Ja kuna Ashanti neegrid on oma minevikule ja traditsioonidele väga uhked, aitas selline lahendus

suuresti süvendada rahva usaldust ja lugupidamist valgete valitsuse vastu.

Kullakaevandustest on Kulla-Rand küll saanud oma nime, aga oma majandusstruktuurilt on ta siiski tüübiline väikepõllumeeste maa. Põlluks on haritud sinna-tänna laialipillatud maalapid, mis moodustavad väikesed külad läbipääsmatus troopikadžunglis. Viimastel aastatel on tekkinud juurde ka alevikke ja vähemaid linnasid, kuid nende elanikke on kokku siiski ainult paarsada tuhat. Pärismaalane, kes varem tavaliselt nomadina end toitis jahist, on nüüd jäänud paigale küladesse, harides maad ja kasvatades kakaod. Iga perekonna sissetulek on küll väike, 4 kuni 10 Inglise naela aastas, aga vähesed on ka väljaminekud, sest maa ja mets annavad elanikule suurema osa kõigest tarvilikust natuuras. Perekonnad on väga suured, — igal mehel kaks või kolm naist, ja igal naisel kolm kuni seitse last. Algul näib üllatavana, et Kulla-Ranna pärismaalaste perekonnaliikmete nimed on tihti kõik üksteisega sarnlevad, kuid lähemal juurdlemisel selgub, et nimed siin inimestele antakse lihtsustatud korras, — nädalapäeva järgi, millal keegi sündinud. Seega on tarvitusel peamiselt vaid seitse mehe- ja seitse naisenime. Esmaspäeval sündinud poisslapse nimeks on Kojo, tütarlapsel Adjua, teisipäevastel Kobina ja Abena, jne. Kindlaid perekonnanimesid ei ole, harilikult saab laps küll oma isa pärisnime, aga viimased muutuvad aeg-ajalt. Kohalik ebausku ütleb, et juhul, kui isa teeb miskit halba ja selle tagajärjel temasse asub paha vaim või nn. juju, tuleb lastel kohe nimed muuta, et paha vaim ka nendesse ei pääseks.

Pärismaalane on väga ebausklik, olles seejuures küll iseloomult väga lõbus ja heasüdamlik. Vähimgi põhjus paneb pärismaalase kohe naerma, olgu selleks kas või teise inimese häda. Kord lõikas kivi purustamismasinna rihm kellelgi neegril käe otsast ja

Neegrite „saeveski“, mis töötab „kondlauruga“.

inertsihoo käsi lendas õhku, lüües tagasi kukkudes kannatanule vastu nägu. Juuresolijaile aga see näis niivõrd naljakana, et suur osa neist püherdas naerukrampides maas.

Pärismaalaste igapäevaseks toiduks on fou-fou, pudrukshõõrutud plantaanide ja jam'i segu. Plantaanid on liik banaane, jam aga kartulitaoline, kiuline juurvili. Fou-fou maitse on vastik ja mõru, puder kleebib suus. Liha aga on kallis ja seda süüakse harva. Sööma kogunevad neegrid, — mehed ja naised eraldi, — suurte pottide ümber, kust toit võetakse näppudega, seejuures keelt plaksutades ja suud matsutades. Öhtusöök süüakse kella 5—6 paiku ja juba kell 7 lähedavad kõik magama.

Kulla-Ranna neegri mõistus ja mõtlemispiirid on väga primitiivse ulatusega. Täiskasvanud mehe mõistus on siin umbes samal astmel nagu

14-aastase poisi oma põhjamail. Näitena siinse pärismaalase naiivsusest jutustan loo ühelt misjonäriilt, kes oma misjonikoolis oli neegritele esmakordselt näidanud Jeesuse kannatuste filmi. Algul läinud kõik üpris kenasti. Siis aga kohal, kus Juudas kinolinal tulnud Jeesust suudlema, tõusnud vaatajate keskel kisa ja hüüded: „Ettevaatust, Jeesus, — Juudas on sind reetmas! Ära lase teda enda juurde!“ Ja kui lõppeks rooma sõdurid asusid Jeesust vangistama, hüppasid neegrid kui üks mees püsti ja tormasid näitelina kallale, et Jeesusele appi tulla.

Nõidused ja igasugused tabuu'd (keelud) etendavad pärisrahva elus suurt osa. Näiteks ühele naisele oli panetatud tabuu, et ta eales ei tohi pühkimiseks tarvitada luuda, kuna ta vastasel korral sureks; — ja vaene naine pühkiski kätega kogu oma elu kestel. Ühele poisile aga oli sisendatud arvamine, et ta ei tohi süüa banaane ega ka muud toitu potist, kus varem on keedetud banaane. Ja kui ühel päeval pärast söömist teised neegrid seletasid talle, et poti põhjas, kust ta parajasti oli söönud, veel praegugi on mõned banaanid, sai poiss krambid ja suri mõni tund hiljem.

Nõiad neegrite seas oma tööd praegu avalikult siiski enam teha ei tohi, kuid salaja harrastatakse igasugust mustakunsti nüüdki veel laialdaselt. Ühel õhtul koju tulles nägin teel kaht taldrikusuurst toore liha tükki, mille vahele oli asetatud nuga. Mõlemale lihatükile aga oli raputatud kullapuru, vähemalt paari naelsterlingi väärtuses. Kindlasti oli see seadeldis mingi nõiakunsti harrastajate poolt teele pandud. Minust see lihale asetatud kuld jäigi puutumata, ja küllap ei puudutanud teda ka pärismaalased, kes veel õhtuhämaruses teel liiklesid. — Pealegi peab Kulla-Rannal pimeduses maapinnal kobades olema ettevaatlik ka mürgiste usside tõttu, millistest maapind kohati

otse kihiseb. Kurjem nende hulgas on must m a m b a, kelle hammustus toob surma paari sekundi jooksul.

Naljakaim lugu, mis minuga Kulla-Rannas juhtunud, on aga järgmine. Olin ühel oma geoloogiliste uurimuste matkal jõudnud 80 kuni 100 miili kaugusse sisemaale, seega edasi-tagasi umbes paarinädalasele reisile. Peatudes õhtul ühes väikeses külas, astusin külapealiku hütti, et tema kaudu endale nõutada pakikandjaid järgmiseks hommikuks. Hütt, nagu teisedki, ehitatud mudast ja palmilehtedest, oli seestpoolt kaunistatud igasuguste, ajalehtedest ja ajakirjadest väljalõigatud ja seintele kleebitud piltidega. Suur aga oli minu üllatus, kui esimene, keda selle hüti piltideseerias eritlesin, oli — Jaan Tõnisson! Jahmununa astusin lähemale, ja siis läksid mu silmad päriselt kirjuks. Sein oli täis tuntud nägusid, — Päts, Laidoner, Eenpalu, Jaakson ja mitmed muud nimekad eestlased vahtisid mulle vastu siin Kulla-Ranna džungli põhjas. Otse oivaliselt naljakana mõjus sellises ümbruses aga K. A. Hindrey näopilt, — mees, keda omal ajal tundsin isiklikult, vahtis kelmikalt minule viltu, justkui silma pilgutades.

Esimesest jahmatusest toibunud, tuli meelde, et „Päevalehe“ teatel õp-pinud Tartu ülikoolis korra ka keegi neeger, — võib-olla põlvneb ta siit ja osutubki selleks, kes need väljalõiked siia neegrikülla omastele saatnud. Tõlgi kaudu järele pärides aga kuulsin, et need pildid on toonud koju pealiku noorim poeg rannalt, Tarkwa'st, kus ta olnud teenriks ühe inglase majas. Tohoh, — milline inglane Tarkwa's võis olla huvitatud Eestist niivõrd, et tellib endale sealt ajalehti ja ajakirju?! Pärisin siis inglase nime ja kuulsin ning mõistsin seejärele, et too inglane polegi inglane, vaid on eestlane, pärit Paide kreisist, — mina ise. Poiss oli olnud teenijaks minu juures, — oli pildid välja lõiganud minu ajalehtedest ja ajakirjadest.

Vanemad eesti asundused Albertas.

Kuidas eestlased omal ajal Kanadas kanda kinnitasid.

H. Lapp.

Kui otsustada „Välis-Eesti“ veergudel ilmuvate sõnumite ja kirjelduste rohkuse järgi, siis näib, nagu asuks Kanada eestlasi suurimal arvul nimelt Torontos ja selle ümbruses. Olen ise nois piirkonnis käinud, millal nägin, et eestlasi on sinna hakanud kogunema peamiselt vaid viimase 15 aasta kestes, ja ka praegu peatuvad paljud seal vaid ajutiselt. Suurimad ja vanimad eesti asundused Kanadas aga asetsevad Torontost 2500—3000 miili õhtu poole, Albertas, ja vähemate saarekestena ka Saskatchewanis. Oma kirjelduses tahan piirduda peamiselt Alberta eestlaste eluolu kirjeldamisega, kus osariigis kaheksa aastat elanud, olen võinud olusid tähele panna küllalt põhjalikult.

Eestlased Albertas on peamiselt maal põllupidajateks, mõned perekonnad elavad ka käsitöölisena, ja üksikud on ka maja- või äriomanikeks linnades, — Calgary's, Edmontonis, Red Deer'is ja paaris vähe- mas.

Kolm suurimat ja vanimat eesti maa-asundust Albertas on Eckville, Stettler ja Barons, kuhu eestlasi on asunud elama juba kuni 40 aastat tagasi. Hilisematel aegadel asus eestlasi suuremal arvul ka Edela-Albertasse, Peace Riveri ümbrusse, kus veel oli saadaval odavaid maatükke riigilt. Kuuldavasti on neid seal 7—8 peret, kuid lähemad andmed nende kohta minul kahjuks puuduvad.

Alberta vanimate asunduste hulgas on Barons kõige väiksem, — seal on koos umbes kümme perekonda. Esimesteks eesti asunikeks siia osutusid Krimmi eestlased, kes tulid Venemaalt 1904. aastal. Kuulnud Krimmis, et võileiva eest on maid saadaval Albertas, müüsid nad oma seal- sed maad ja majapidamised ning omandasid siin suured maatükid. Krimmi eestlasile tulid hiljem mõned veel lisaks ka Eestist. Barons asetseb Lõuna-Albertas ja

omab täielikult preeria-lagendiku iseloomu. Asunikel siin polnud tarvis uudismaa harimisel kaaluda ei kive ei kände, — oli hõlpus juba mõne aastaga kõik maa muuta põlluks. Kuna muld oli rammus ja niiskust siis ka veel külluses, siis heade nisuhindade tõttu suudeti juba mõne aastaga töusta õitsvale järjele. Samal ajal, kus esimesed asunikud Eckville'is vaevu olid suutnud üles harida vaid mõned aakrid ürgmetsa kartulimaaks, eestlased Barons'is juba harisid põldu sadade aakrite ulatuses.

Kõik läks hästi niikaua, kui maa oli uus ja jätkus niiskust. Saak aakrilt oli siis 25—50 bushelit (1 bushel = 60 naela). Mõnel aastal üksikud Baronsi nisuparuneist müüsid nisu kuni 100.000 bushelit korraga, mida võimaldasid ka suured, 3—4000-aakrilise põllumaaga krundid. Hea nisuhind aga viis üles ka maahinnad, ning varsti juba nõuti põllumaa aakrist Baronsi ümbruses 75—100 dollarit. Nii mõnedki eesti põllupidajad ümbruses, lootes, et tõus on püsiv, ostsid maid juurde kõrge hinnaga. Aga siis tuli pööre, — algas põud ja sellega kaasas käisid ka muud nuhtlused rohutirtsude, tolmupilvede jm. näol. Paljud lõikused viimase kahekümne aasta ajavahemikus enam ei andnud seemetki tagasi. Kõigele sellele hiljem tuli lisaks ka ülemaailmne majanduskriis ühes nisuhindade langusega. Nisu bushel, mis varemates, „harilikes“ oludes maksis üks dollar, langes hinnas 25—30 cendile, põllutööriistad ja muud farmitarbed aga suur-trustide kindla hinnapolitika tõttu ei langenud hinnas. Seega kulusid, mis jäid endisteks, polnud enam võimalik katta tuludega. Seetõttu kümned tuhanded preeria-farmerid jätsid oma maad saatuse hooleks, rännates kaugemale põhja poole metsade piirkonda, kus on rohkem niiskust ja vähem kuuma, põletavat tuult. Paljud neist on praegu valitsuse toita. Enamik eestlasi, neile

omase visadusega, aga jäid püsima kohtadele, lootes, et tulevad jälle paremad ajad. Ja läinud aastal oligi Baronsi ümbruses esimene rahuldav lõikus üle mitme aja. Aga kuigi head saagiaastad püsiksid, on tarvis nii mõnegi aasta möödumist, enne kui praeguste odavate hindadega suudetakse parandada ikaldusaastate haavu. Ka optimistid paigalejääjate hulgas nüüd enam ei usu, et kunagi veel tulevad tagasi endised hiilgeajad täies ulatuses.

Kesk-Albertas, kahe suurema linna Calgary ja Edmontoni vahel asetseb Stettler-Big Valley eesti asundus. Esimeste asunike saabumisel sinna kohalikus maastikus oli ka võsa ja vähemaid metsasalku, mis nüüd kõik on haritud põlluks. Esimesed eestlased jõudsid Stettlerisse 30—40 aastat tagasi. Praegu on seal 40 eesti majapidamist. Esimesed asunikud, enamikus endised saarlased, rajasid oma majapidamised valitsuse poolt tasuta antavaile maatükkidele (homesteads). Ka Stettleris ei nõudnud maa ülesharimine palju vaeva, ja eestlased juba mõni aasta hiljem võisid kokku osta maid neilt naabritelt, kes püsisid kohal ainult seaduses ettenähtud aja, kuni omanikuõiguse ja maa edasimüügi õiguste kättesaamiseni. Tekkisid suured, elujõulised majapidamised, ja näit. Maailmasõja aegadel, millal nisuhinnad olid kõrged, elati Stettleris vägagi jõukalt. Mõnes majapidamises näit. võidi igal aastal osta uusi ja kalleid autosid ja palgata eestõlisi majapidamise juhtimiseks, mis võimaldas farmereil endil sooritada kulukaid lõbureise ühendriikidesse ja mujale. Elu oli tore.

Viimased kümme aastat aga ka Stettleris on toonud pöörde. Kuna raha oli küllaldaselt, farmerid ahnelt muretsesid endale tugevajõulisi traktoreid ja muid masinaid ning nende abil võeti maha viimane kui metsavõsa ja muudeti põlluks. See aga oligi, mis neile sai saatuslikuks. Pääsesid kohale kuumad legendikutuuled, kuivasid veekogud, kadus niiskus, ja oligi varaks põud. Viimastel aegadel mõnel aastal vilil põllul kõrbes niivõrd, et paljud farmerid sügisel ei asunudki seda koristama. Kellel farmereist oli karja, need

kasutasid sellist põldu karjamaaks, ja need, kellel loomi polnud, kõrvetasid saagi nurmelt tulega, et järgmisel aastal oleks valitsuselt saadava laenuga hõlpsam jälle õnne katsuda.

Ning siingi vajutas oma viimase pitseri kõrge majanduskriis ja kaasnevad madalad nisuhinnad. Kõige selle tulemusena nii mõnigi jõukas eesti majapidamine Stettleris praegu viibib suurtes majanduslikes raskustes. Aga kuna iga asunik on kohal veefnud oma räämad eluaastad, mattes maasse suurema osa oma elutööst, siis püsitakse visalt edasi ja loodetakse paremaid aegu. Uustulnukad asundusse viimastel aastatel üldse puuduvad. Ka kohalikus seltsielus on märgata tagasihoidlikkust, ehkki mõni aasta tagasi endise mahapõlenud seltsimaja asemele on püstitatud uus ja nägus. Varemattel aegadel Stettleri „Linda“ selts aga sageli tõi külaleiba oma näidendite-etenduste näol ka Eckville'i eesti asundusse, millised külaskäigud Eckville'i eestlasile alati kujunesid suurõnnumuks. Tuleb loota, et sellised sidemed kahe suurima eesti asunduse vahel Kanas siiski jälle uuenduvad tulevikus.

Eckville'i asundus aga, kuhu asusin elama kaheksa aastat tagasi, paikneb umb. sada miili Stettlerist õhtu pool, kaljumäestiku läheduses (ligi 3000 jalga merepinnast kõrgemal) ja ka juba ürgmetsa piirides.

Kui läinud sajandi lõpus suur ja rikas Kanada kompanii „Canadian Pacific“ valitsuse kaasabil asus ehitama üle nelja tuhande miili pikkust uut raudteed läbi kaljumägede ja üle tohutute lagendike, mis ühendaks kaht vägevat veekogu, Vaikset ja Atlandi ookeani, siis Kanada valitsus valitsemise hõlbustamiseks jagas Kesk- ja Lääne-Kanada neljaks uueks osariigiks: Manitoba, Saskatschewan, Alberta ja British Columbia. Valgeid neis Kanada osades oli varem elanud ainult mõnikümned tuhat, muu osa elanikest moodustasid punanahad, välja arvatud mõned vähemad asundused Vaikse ookeani kaldal, olid need neli uut osariiki päriselt ürgses olekus. Valitsusel oli täita suur ülesanne, — leida need miljonid inimesed, kes täidaksid selle

viljarikka maa. Tehti otse ülemaailmse ulatusega propagandat Kanadasse asumiseks, mis ulatus isegi Eestisse. Selle mõjul pärastised esimesed Eckville'i eesti asunikud, Henry Kingsep ja vennaksed Kinnad, võtsid kodumaalt reisi ette Kanadasse, et oludega kohal isiklikult tutvuda.

Olgu tähendatud, et kui Kanadas kuski uuest maa-alast aeti läbi raudtee, siis ühtlasi planeeris valitsus ka kogu ümberkaudse maa kruntidesse. Kõige vähemaks majapidamise-üksuseks oli 160 aakrit (üks aaker on natukene suurem kui end. riia vakamaa). Aga iga kahe miili tagant jäeti 66 jala laiused vabad maaribad, põhjast lõunasse ja hommikust õhtusse, nõnda et vähemalt üks külg igal krundil tuli vastu seda maariba. Nendest ribadest kujundati hiljem hiilgav maanteede võrk, milles kohati teed on nõörsirged kümnete miilide ulatuses. Krundi aga võis, omanenda vaba valiku järgi, omandada iga täiskasvanud meeskodanik, makstes ainult 10 dollarit registreerimiskulusid. Tingimuseks oli vaid, et omanik ise või tema perekond pidi krundil elama pidevalt kolm aastat, ehitades krundile ka hädavajalikud hooned. Viimaste suuruse kohta aga puudusid igasugused reeglid. Ja siis, kui omanik oli suutnud ka 25 aakrit uudismaad üles harida, võis ta valitsuselt saada krundi lõpliku pärisomaniku paberid, mis temale juhul, kui ta veel polnud Kanada kodanik, ühtlasi automaatselt andsid ka kodakondsuse.

Kingsep ja vennad Kinnad, nende eneste jutu järgi, igatsesid maad võimalikult vee lähedusse, kus oleks ka metsa põletis- ja ehitusmaterjaliks. Maapind ise pidi olema must muld. Lagedal preerial olid paremad maatükid raudteede ääres juba võetud, ja pealegi ei meeldinud lame maastik eestlase hinge. Sõideti edasi, kuni Calgary'ni, mis tollal oli vaid väikene alev, — praegu aga suurim linn Albertas. Seal sõideti raudtee haruteel kuni 40 miili idasse, Red Deer'i lõppjaama. Koliti siis rongilt ja algas uue kodu otsimine. Kui juba küllalt oli luusitud mööda põllimetsa ja mõni nädal raisatud, jäädi lõppeks paigale Medicine jõe kaldale, kuhu ka loodi

praegune asundus. H. Kingsep ühes perega algul jäi paarkümmend miili eemale hommiku poole, Sylvan'i järve äärde, kuid paar aastat hiljem kolis ka teiste naabrusse. (Samal ajal olid Eckville'i tee leidnud juba ka soomlased, kus neid praegu asub 250—300 pere ümber). Loodus oli Eckville'is siis alles täiesti ürgolekus. Seega kaks väarikat vastast täies jõus asusid vastamisi, — Kanada ürgmets ja eesti mehe visadus.

Viiks liiga pikale, kui kirjeldada kõiki neid raskusi, milliseid tuli läbi elada esimesil eesti asunikel Eckville'is. Märgin vaid, et visa võitlus kestab veel praegugi. Samas, kus mõni ettevõtlikum eestlane harib juba 500—600 aakrit põllumaana, tema naaber alles maadleb oma visa vastasega, loodusega, samal maatükil, mille omandas 10 dollari eest 38 aastat tagasi.

Esimestele asunikele, kuulnud, et Eckville'is on vabu maid saadaval, varsti järgnesid teised. Kui esimesed tulijad olid pärit Võrumaalt, siis hilisemad kogunesid siia ka mitmelt poolt mujalt. Praegu on Eckville'is 45 eesti majapidamist. On olemas oma seltsimaja, 2000-ruutjalase põrandapinnaga, näitelava ja üle neljasajakõitelise raamatukoguga. Aga kuigi ruumikas seltsimaja asetseb peagu küla keskel, võetakse seltsielust osa üsna loiult. Vanemad, seltsimaja ehitanud eestlased on juba surnud, teised aga, tundes end olevat juba küllalt vintsutatud pikkades elutormides, eelistavad rahulikku perekonnaelu. Enamik Kanadas sündinud eesti noortest aga seltsimajas võimalikest seltsielu lõbudest palju ei hooli. Lõbu ostetakse raha eest. Kui kuski 50—60 miili piirkonnas ümbruses toimub mõni hoki-, base-ball'i-mäng või tants, — millised on siin tähtsaimaks lõbustusiks, — siis lihtsalt hüpatakse autosse ja nii varsti ongi lõbu laialt. Nii on lihtsam ja ameerikalikum — lõbus sõit „girl-friend'iga“ edasitagasi tavaliselt veel pealekauba.

Eckville'i eesti seltsil on viimastel aegadel hinge sees hoidnud peamiselt need, kes on Eestist siia asunud võrdlemisi hiljuti, ja kellele aitavad kaasa ka mõned siirameelsemad kohalikud noored. Nende

ridade kirjutaja, olles praeguseks seltsi esimeheks, on jõudu mööda selles kaasa rühkinud ka omalt poolt.

Kui Baronsi ja Stettleri asundusi viimastel aastatel on laastanud põud ja rohutirtsud, siis Eckville on neist nuhtlusist pääsenud tervena. Ta asetseb mägede ja metsade piirkonnas ning paljude väikeste veekogude naabruses ja seetõttu põud nähtavasti siia ei ulatu. Kuigi üldine majanduskriis ja madalad viljahinnad end ka siin tunda annavad, elatakse siiski rahuldavalt. Pealegi on farmid Eckville'is segamajapidamised, — kui üks ala end ei tasu, siis jälle võib katsetada teist. Peetakse lüpsilehmi, aga ka nuumkarja, sigu, kanu, ning mõni katsub õnne isegi lamastega. Peagu iga farmer omab siin

peale tavaliste põllutöomasinate veel autot ja raadiot, paljudel on ka telefon, elektrivalgus, pumbamootor, mootorijõul töötav pesumasin, — ning paljudele sellistele masinatele farmis annab energiat nimelt traktor.

Kuna Eckville'is suuremaid ikaldusi pole olnud, siis on viimase 7—8 aasta kestel siia ka üle kümne uue eesti majapidamise juurde tekkinud, kelle omanikud kõik on rahuldavalt edasi jõudnud.

Sisserändamine Kanadasse on viimastel aastatel kitsendatud. Kui aga kellelgi kodumaal või mujal siiski on huvi sisiaasumise vastu ja kui ta soovib täpsemaid teateid siinsete olude üle, siis võib ta alati kirjutada nende ridade autorile aadressil: Eckville, Alberta, Canada.

KINDLUSTUSAKT SIA SELTS
EESTI LLOYD

SUUREMAID
JA VANEMAID
KODUMAA KINDLUSTUSSELTSE
ESINDUSED KOGU EESTIS

KIIRE JA ÕIGLANE KAHJUTASUDE ÕIENDAMINE

EESTI LLOYD

Ringvaateid välismailt.

New Yorgi Eesti peakonsul K. Kuusik asub kodumaale.

1. aprillist k. a. kutsuti peakonsul K. Kuusik New Yorgist kodumaale, kuna ta on määratud välisministeeriumi kesk-asutuse teenistusse. Peale puhkuse veetmist jõuab K. Kuusik kuuldavasti mai kuus kodumaale.

K. Kuusiku elu- ja hariduskäik on seotud tihedalt Am. Ühendriikidega ja ka tema diplomaadi karjäär on piirdunud vaid New-Yorgiga. K. Kuusik on sündinud 17. okt. 1900, lõpetanud Tallinnas 1920. a. J. Vestholmi gümnaasiumi. Asus ühes vanematega 1921. a. Ühendriikidesse, kus omandas kõrgema hariduse New Yorgi linna kolledžis ja New Yorgi ülikoolis, mille lõpetas magistri kraadiga administratiiv alal. Hiljem jätkas ta õppimist Columbia ülikoolis majanduse alal, valmistudes doktori kraadi vastu, kuid ajapuudusel on tema väitekirja kirjutamine seni viibinud.

Eesti konsulaadi teenistusse astus K. Kuusik ametnikuna. 1929. a. määrati ta sekretäriks, siis asekonsuliks ning konsuliks. 1932. a. sai ta peakonsuli asetäitjaks. Oma ametalal on K. Kuusik aastate kestel osutanud nooruslikku aktiivsust Eesti nime tutvustamisel Ühendriikides ja kaubanduslikkude sidemete sõlmimisel on tal olnud õnnelik käsi, milles tal suureks kasuks on olnud Ameerika olude põhjalik tundmine ja suured isiklikud sidemed. Suurema saavutusena tema tegevuses tuleb märkida Ameerika-Eesti kaubakoja asutamist, mida ei ole suutnud ükski teine Balti riiki, isegi mitte Soome.

Kuid mitte vaid ametalal, vaid ka seltskondliku tegelasena on K. Kuusik osutanud New Yorgi eestlaskonnale suuri teeneid. Juba üliõpilaspäevil 1924. a. korraldas ta laiaulatusliku ankeedi Ameerika eestlaste arvu ja asukohtade kindlakstegemiseks, millel on olnud Ameerika eestlaste organiseerimisel põhjanev tähtsus.

K. Kuusiku seltskondliku tegevuse kirjeldus viiks pikale, kuid lühidalt peab märkima, et K. Kuusiku kaastöö ja ergutav sõna on palju aidanud kaasa Välis-Eesti liikumisele Ühendriikides, nii et tema lahkumine tundub New Yorgi eestlaskonnale märgatava kaotusena, milles on lohutuseks vaid teadmine, et teda asendab senine Austraalia Eesti konsul K. Kaiv, kes Austraalia eestlaskonnale on osutanud samasuguseid teeneid ja kindlasti ka Ameerika eestlastele oma abistavat kätt ei keela.

Silmapaistva Välis-Eesti tegelasena K. Kuusik valiti ka Välis-Eesti Ühingu New

Yorgi usaldusesindajaks, kelle ülesandeid ta on täitnud suure korralikkusega ja kohusetundega. Ühtlasi hinnati tema teeneid V.-E. Ühingu eluaegseks liikmeks valimisega.

K. Kuusiku karjäärile on arusaadavalt kasuks tema asumine välisministeeriumi kesk-asutuse juurde, mis annab tema tulevasele diplomaatlikule tegevusele avaramaid võimalusi ja aitab teda süveneda välispoliitilisse tegevusse. Selles suhtes jääb soovida K. Kuusikule kui agarale Välis-Eesti tegelelasele vaid edu.

J. Kaivi lahkumise puhul Austraaliast.

Jaanuari algul s. a. sai Sydney eestlastele teatavaks, et senine esimene Eesti konsul Austraalias hr. J. Kaiv on nimetatud konsuliks New Yorki. Seega leidsid kinnitamist siin juba varem avaldatud arvamised, et tema tõhus töö leiab tähelepanu ja tunnustust ka kodumaal. Austraalia eestlased, olles õppinud tundma hr. Kaivi kolme aasta kestel kui väärrika käitumise ja taktitundega ning teguvõimast inimest, nendivad eriti tema tehtud tulemuslikku propagandat Eestile ja ka eesti saaduste turustamisele Austraalias. Viimases võinuks tagajärjed osutada veelgi suuremateks, kui kodumaa firmad ise omaksid suuremaid kogemusi ekspordi alal.

Ka Austraalia eesti organisatsioonide vahelisis pisinäakklemisis, olles ka Sydney suurima eestlaste koondise liige, suutis hr. Kaiv püsida tema ametile sobivas erapooletus kõrguses, osutades samas elavat huvi kohalike eestlaste ühisüritusile. Kogu Austraalia eestlaskonnalt härra Kaivi ja tema noort abikaasat nende asumisel New Yorki saadavad soojemad soovid ja lootused, et ka oma uuel tegevuspõllul hr. Kaiv võidab kogu Ameerika eestlaste toetuse ja poolehoidu.

Uus New Yorgi konsul abiellus.

Umbes nädalapäevad enne oma ärasõitu Sydneyst oma uuele ametikohale, Eesti Vabariigi konsuliks New Yorki, senine Eesti konsul Sydneys hr. Kaiv abiellus kohaliku seltskonnategelase ja õpetajanna prl. Salme Vornik'uga. Pulmad peeti mõrjsja tädi kodus Eastwood'is, millest võtsid osa paarkümmend kutsutud külalist, noorpaari lähemat sõpra ja tuttavat. Hr. Kaivi lahkumisega Austraalia eestlased küll kaotavad kaks sümpaatset tegelast, kuid neid lohutab seejuures teadmine, et see nende kaotus on kaasmaalaste võiduks Ameerikas.

Eesti fotokunstnik Arthur Ermates.

Eesti fotokunstniku edu Ameerikas

Arthur Ermates't, fotokunstnikku, kelle tööde hiljutisest näitusest Washingtonis, töime teate „Välis-Eesti“ s. a. veebruarinumbris, on vahepeal usutlenud meie ajakirja sealne kaastöeline, ning kuna selle fotoportretisti elukäik ilmneb mitmeti omapärasena ja kogemusrikkana, toome sellest alamal lühida ülevaate.

Sündinud Tallinnas 1896. a., kus lõpetas kaubanduskooli, A. Ermates rändas läbi Venemaa Šanghaisse, ja sealt hiljem Jaapanisse ja Filipiini saartele. 1922. a. jõudis ta Kaliforniasse, Hollywoodi, kus, teenides ülalpidamist näitlejana ja muusikuna kinoteatrite juures, õppis ära ka fotografeerimise, spetsialiseerudes portreede pildistamises. Ta on pildistanud peagu kõiki tähtsamaid Ameerika kinotähti, nagu Douglas Fairbanks'e, Pauline Frederick'i, Myrna Loy'd, Charles Farrell'i, Nils Asther'it jt. Filmis on ta kõrvalistes osades esinenud Gloria Swanson, John Barrymore'i jt. filmides, kuid kuulumise nõrkus sundis meest helifilmi tulekul täielikult jääma foto-portree alale.

Olles Hollywood'i „läbi töötanud“, siirdus Ermates Chicagosse, kus avas fotostuudio ja pildistas peamiselt Ameerika lavakuulusi, nagu Richard Bennett, Otis Skinner, Cornelia Skinner, Franchot Tone, Chicago ooperi liikmeid jt. Siiani kuninga Ameerika-reisil pildistas Ermates Chicagos ka tema ühes saatjaskonnaga.

Nüüd on Ermates asunud Ühendriikide pealinna Washingtoni, võttes selle alaliseks asukohaks, kuid haarates „söödamaadena“ juurde ka Baltimore'i, Philadelphia, New Yorgi ja Bostoni, kuhu aeg-ajalt teeb väljasõite.

Oma reisidel on Ermates pildistanud ka paljusid Ameerika eestlasi. Nendelt võtab ta tasu vähem, kuid oma hariliku hinnana ta arvestab vähemalt 50 dollarit pooletosina fotoportree eest ja raskematel tingimustel võtab isegi 100—150 dollarit. Esinedes kõigjal eestlasena kavatseb ta kord ka Eestisse tagasi rännata. Praegu on ta ka Washingtoni E. Ühingu liige.

Seda tagasihoidlikku meest tema töös iseloomustab Ühendriikide suurimaid draamanäitlejaid Richard Bennett ühes oma kirjas järgmiselt: „Ermates on artistlikemaid fotomeistreid, kellele eales olen poseerinud. Loodan, et maailm sõtkub avara teeraja tema ukse juurde.“

Eesti kunstnike suur edu Fitchburgis.

Ludvig Juht, Amanda Juht ja Karl Lamp andsid pühapäeval, 26. märtsil ühise kontserdi Fitchburgis, Mass. „Saima“ seltsimaja saalis sinise soome seltsi muusikafondi toetamiseks. Kontserti võib pidada väga hästi kordaläinuks nii suure hulga osavõtjate kui ka kunstiliselt kõrgel tasemel olevate ettekannete poolest.

Ajakirjandus tõi kontserdist väga kiitvaid arvustusi.

Kirjeldus Eesti kooliloludest Ühendriikide ametlikus väljaandes.

„School Life“, Ühendriikide siseministeeriumi haridusosakonna kuukiri (omaste haridusministeerium Ühendriikides puudub) toob oma aprillikuu numbris pikema, illustratsioonidega varustatud ülevaate kooliloludest Eestis, millise kirjutuse autoriks on dr. P. A. Speck Washingtonis. Ameerika ajakirjadele omase kombe kohaselt ei puudu samas ajakirja numbris ka dr. Speegi kui artikli autori elulookirjeldus, mille lõpus mainitakse, et autor on oma kirjeldusega Eesti haridusoludest loonud huvitava pildi.

Artikkel on koostatud dr. Speegile iseloomuliku põhjalikkusega ja varustatud rohketel statistilistel andmetega, mis osavas käsitluses ei muuda välismaisele lugejale kirjeldust siiski igavaks. Jääb ainult kahetseda eesti vastavate ametlike asutuste loidust autorit tema palvel veelgi rikkalikemate andmetega varustamata jätmises, nagu ta kurdab V.-E. Ühingu saadetud kirjas.

Kodumaa sõnumid.

Poliitilises elus märtsis kestis riigikogu töö, mille jätkamisel nii riigivolikogu kui ka riiginõukogu igal nädalal pidasid rea koosolekuid ja võtsid vastu mitmed ulatuslikumad seadused, nagu ehitusseadus, kutseoskuse seadus, riigi 1938/39. a. lisaeelarve nr. 2, 3.713.184 krooni suuruses, jne. Uue riigikogu senises töös ilmneb iseloomustava joonena, et vaidlustes püsitakse asjalikkuse piirides, ning ka väikesearvulise vastasrinnaga esindajad oma sõnavõttudes taotleavad objektiivsust.

Oma tervendavat mõju sisepoliitilisele olukorrale kodumaal kahtlemata avaldab ka uus kokkuleppevaim, mida võib viimasel ajal märgata eesti akadeemiliste vilistlaste koondiste vahel. Juba pikki aastaid oli kandvam osa eesti ühiskonnas, — ülikooliharidusega isikud, — omavahel lõhenenud kahte teravalt vaenulisse leeri, vastavalt sellele, kas isik kuulus mõne üliõpilasseltsi või -korporatsiooni vilistlaskonda. Tõelised põhjused üksteisest eraldumiseks aga on puudunud, ja kuna organisatsiooniline kuuluvus juba kippus põhjendamatu kujunema justkui mingiks uueks „erakondluks“, milles kohti teenistuses ja avalikus elus kiputi mõõtma kätte ainult oma organisatsiooni liikmeile, siis mõlemad rinded on nüüd üksteisele ulatamas kätt, milleks juba on peetud mitmeid suuremaid ühiseid koosviibimisi.

Märtsi lõpus oli vabariigi valitsuses pikemalt kaalumisel küsimus, kuidas tõkestada talundite ülevõlastumist pärandiosade väljamaksmisel.

Eestis kehtivad seadused tunnustavad väga vähesel määral testamenditegija tahte kitsendamist, võimaldades viimasel oma talundit surma korral jagada nii mitme pärija vahel või koormata nii suurte legaasidega, kui see temale meeldib. Lisaks sellele on talupidajatel-pärandusjätajatel kalduvus ülehinnata oma talundite väärtust testamendi koostamisel, mille tagajärjel suurenevad väljamaksmisele kuuluvad pärandiosad. Seetõttu on kujunenud tavaliseks nähteks, et pärimise tee üleminevad talundid satuvad pärandiosade väljamaksmisel ülevõlastumise nõol raskustesse.

Eesti põllumajandusel lasub praegu umbes 7 miljonit krooni pärandivõlgu, mis on peagu eranditult lühiajaline laen. Kogutud andmetel

tekib seesuguseid pärandivõlgu aastas umbes 1 miljoni krooni suuruses juurde.

Mis selle koormise eriti raskeks teeb, on see, et pärandiosade väljamaksmisega talundil lasuvad võlad kanduvad edasi põlvest põlve ja suurenevad aasta-aastalt, kusjuures keskmiselt aga talu pidava inim põlve kestus on lühem kui pärandtalu võlakooormatuse kestus. Eeltoodud põhjustel ongi kerkinud esile vajadus küsimuse lahendamiseks.

Kuna vabariigi valitsus selle, põllumajanduse seisukohalt nii tähtsa küsimuse lahendamise tunnistas kiireks, siis on oodata, et vastav seaduseelnõu riigivolikogule esitatakse kohe sügise istungjärgu alguseks.

4. aprillil siseminister R. Veermaa jutuaajamises ajakirjanikele tegi teatavaks, et valitsus on esitanud riigi julgeoleku ja avaliku korra seaduse eelnõu, mille kehtima hakkamisel kaob kaitse seisukord riigis. Uus seadus annab siseministrile peale järelevalveõiguste õiguse keelduda perioodiliste trükitoodete registreerimisest ja lükata tagasi mittekasutatava ühingu või liidu registreerimise avaldusi, samuti võib ta lasta kontrollida posti, telegraafi, raadio või muu sidevahendi abil peetavat läbikäimist, kui on kahtlus, et see läbikäimine sisaldab süüteo-tunnuseid. Ka saab ta õiguse anda määrusi riigi julgeoleku ja avaliku korra kindlustamiseks. Uue seaduse järgi lähevad sõjaväe kõrgema kohtu alluvusse süüteod kõrgema riigivõimu vastu ja süüteod riigi äraandmises, samuti ka veel mõned liigid eriti kvalifitseeritud tapmissüütegusid.

Poola sõjavägede peainspektori marssal Smigly-Rydzi kutsel Eesti sõjavägede ülemjuhataja sõitis 16. aprillil ametlikule külastäkäigule Poolamaale. Küllatuleku kutse anti ühtlasi ka proua Laidonerile.

Põllumajandussaaduste eksport Eestist kanamunade ja või nõol aasta esimesel veerandil näitas tõhusat tõusu. Piimasaaduste väljaveo kontrolljaama andmetel on märtsis eksportitud võid 18.205 tünni eelmisel aastal samal ajavahemikul väljaveetud 15.561 tünni vastu. Suurenemine ulatub seega 2644 tünnile ehk 17%-le.

Aasta esimese veerandi väljaveedu on tõusnud 44.464 tünnilt möödunud aastal 48651 tünnile käesoleval aastal, näidates juurdekasvu 4187 tünni ehk 9,4%. Märts-

sis eksporditud võikogusest 10.184 tünni suunati Inglismaale, 7988 tünni Saksamaale.

Juustu veeti märtsis välja 29.632 kilo eelmise aasta 17.822 kilo vastu.

Kanamunade eksport aga on viiekordistunud, veerandaasta eksport olles 4,6 miljonit muna. Kõige rohkem veeti mune välja märtsis, ja nimelt 3695.400, millest on suunatud Inglismaale 2.021.400 muna, Saksamaale 1.458.000 muna ja Šveitsi 216.000 muna.

Majandusminister esitas vabariigi valitsusele kriisireservi ehk nn. riikliku konjunktuurifondi seaduse eelnõu, millega majanduslikult rasketel ajajärgudel tootmistegevuses ja töömahus konjunktuuri muutuste tõttu esilekerkivate suuremate kõikumiste tasandamiseks ja tööpuuduse vastu võitlemiseks asutatakse majandusministeeriumi juurde riiklik konjunktuurifond.

Esialgse kava kohaselt kujundaksid konjunktuurifondi üldise reservi 10 milj. krooni suurune alusvara ja summaliselt ettemäärata lisavara.

Alusvara saavutatakse otsekohe pärast riikliku konjunktuurifondi seaduse jõustumist praeguse rahvamajanduse elustamise fondi sularahast ja nõudmistest ning riigi käsutada olevatest kindlatest väärtpaberitest.

Lisavaraks kantakse rahvamajanduse elustamise fondi sularaha ja laenude jäägid, kuivõrd neid jääb üle alusvara moodustamisest, edasi — äriettevõtetele võetava läbikäigumaksu summad, fondi arvel olevate väärtpaberite intresside summad ja riigi iga-aastase eelarve täitmisel tekkinud võimalikud ülejäägid, eelarve täitmise aruande järgi, alates juba 1937./38. a. aruandega.

Statistika keskbüroo viimaste kokkuvõtete järgi eesti rahva looduslikus juurdekasvus võib märgata tunduvat paranemist — Eesti rahva arv tõuseb! Lõinud aasta keskel rahvastiku looduslik iive (juurdekasv) Eestis on olnud 1980, ehk 1,7 inimest tuhande kohta, mis määr osutub suurimaks viimasel kuuel aastal. Kui rahvastiku looduslikule iibele arvata juurde rahva mehaanilise liiklemise pluss-ülejääk 799 inimest, kellede hulgas on 708 Eestisse jäänud poolakat, siis suurenes rahva arv möödunud aastal 2779 inimese võrra, andes 1000 elaniku kohta juurdekasvu 2,5, mis osutub üheks kõrgemaks, arvatud välja 1932. a., millal suurenemine oli 3,9 inimest tuhande kohta.

Elusalt sündis 1938. aastal 18.450 last, missugune arv 260 lapse võrra suurem kui 1937. aastal, andes seega 1000 el. kohta 16,3 sündi. Möödunud aasta jooksul suri

16.470 inimest, mis vähem 1937. aastast 14 inimese võrra. 1000 el. kohta oli seega surnuid 14,5.

Abiellumisi oli 1938. a. 9560, mis peagu võrdne eelmise aastaga.

Vabariigi valitsusel valmis seaduseelnõu, mille eesmärgiks on muuta kehtivat alkoholimüügi seadust nii, et selle alusel oleks võimalik kaotada need pahed, mis alkoholi müügi ja tarvitamise alal on ilmnunud, ning teostada rahva tervishoiu ja kõlbluse põhimõtetele vastavat alkoholipoliitikat.

Muudatused senises alkoholimüügi korras on osutunud tarvilikeks mitte sellepärast, et eestlane vahest alkoholi enam ei „kanna“ hästi (üks tähtsamaid taoteldavaid uuendusi seisneb nimelt selles, et „tahad juua viina, pead ka sööma“), vaid alkoholipoliitika peab vastavalt reageerima rahvamajandusliku konjunktuuri võnkumistele ja riigi fiskuse elulistele vajadustele, kuid ei tohi seejuures olla kahjulik rahva füüsilisele tervishoiule, vaimsele arengule ja moraalile.

Uues seaduse eelnõus laiendatakse siseministri õigust igasuguste alkoholimüügi ettevõtete sulgemiseks, mis on vastuolus riigi julgeoleku, avaliku korra, noorsookasvatuse ja kõlbluse huvidega või milles on korduvalt tulnud ette alkoholimüügi seaduse rikkumisi. Samuti on majandusministri õigus panna kehtima kitsendavaid määrsi alkoholist jookide müügi viisis, nagu keelata nende väljapanek nähtavale kohale, piirata restoranides korraga müüdarvat kangete alkoholist jookide hulka isiku kohta (üksikute klaaside viisi), teha sunduslikuks toidu võtmine jne.

Uue seadusega tõstetakse ka müügi- või nn. patendimaksu alkoholist jookide müügiettevõttele kuni 100% võrra, kuna on tõusnud alkoholist jookide hinnad ja müügikohtade rahalised läbikäigud alkoholist. Maksumäära tõstmisega on mõeldud ka alkoholimüügi ettevõtete vähendamist esile kutsuda.

Müügiettevõtte omaniku vastutust suurendatakse seaduste ja määruste täitmise eest nõudega, et äri peab omanik ise juhtama, kusjuures ainult mõjuvatel põhjustel võib määrata endale asetäitja. Ühtlasi reguleeritakse raudteejaamade einelaudade alkoholist jookide müügiaeg selles mõttes, et need rahuldaksid ainult reisijate tarvidusi ega muutuks üldrestoranideks. Alkoholi tarvitamine avalikes kohtades, nagu teedel, hoovides, koridorides jne. keelatakse täielikult. Seni oli see puudulikult keelatud ainult mõnede omavalitsuste sundmäärustega.

Uue seadusega võimaldatakse seltskondlikele organisatsioonidele, kelle huvides on alkoholi vastu võitlemine, oma vaatlajaid või agente saata alkoholimüügi ette-

võtteisse, et jälgida seal seaduslikust kor-
rast kinnipidamist ja abistada seega poliit-
seid.

Uus kavatses alkoholimüügi seaduse
muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu,
mis loob põhialused vabariigi valitsuse
poolt tootetavale alkoholimüügi reformile,
esitatakse rahvaesindusele juba käesoleval
istungjärgul.

*

25. märtsil toimus Tallinnas allveelaev-
vastiku sihtkapitali komitee koosolek, kus
aruanetest selgus, et Inglismaalt tellitud
allveelaevade hävitaja ehitam-
iseks on üle riigi senini kogutud vana-
metalli üldse 3.546.125 kg ja selle müü-
gist realiseeritud 147.049.57 krooni. Tellit-
ud laev valmib s. a. varasügiseks ning
antakse kohe pidulikult merejõududele üle.
Komitee juhatus, eesotsas eruadmiral J.
Pitkaga, valiti ühel häälel ametisse
tagasi.

*

1. aprillist alates hakkas Eestis maks-
ma uus postitariif, mis puudutab
peamiselt välismaisi postisaadetisi.
Samal ajal hakati kirju ja postkaarte Ees-
tist läkitama kõigisse Euroopa riikidesse
eranditult — muidugi, kui olud seda luba-
vad — lennuteel, ja seda ilma erilise juur-
demaksuta. Lipikud ja juurdemaks eri-
tariifi järgi jäävad alles aga kõigil posti-
saadetistel, mis läkitatakse lendpostina
väljapoole Euroopa piire. Juurdemaks ja
lipikud on nõutavad ka kõigil lendposti-
saadetistel Euroopa piires, välja arvatud
liht- ja tähtkirjad ning postkaardid.

Uue tariifi järgi tulevad frankeerida
lihtkirjad esimese 20 g või selle osa eest:
sisemaale, Lätti ja Leetu — 10 s., Soome
ja Rootsi — 15 s., teistesse välisriikidesse
— 30 sendiga. Iga järgmise 20 g või selle
osa eest tuleb marke juurde lisada sise-
maale, Lätti ja Leetu läkitatavatele liht-
kirjadele 5 s., Soome ja Rootsi — 10 s.,
mujale välismaadesse 18 sendi eest.

Postkaardid tulevad frankeerida:
sisemaale, Lätti ja Leetu — 5 s., Soome ja
Rootsi 10 s., teistesse välisriikidesse 18
sendiga.

Tähtkirjadele tuleb harilikule tariifile
lisada tähtismaksu: sisemaale, Lätti ja
Leetu — 10 s., Soome ja Rootsi — 15 s.,
muudesse välismaadesse — 20 senti.

Nii lähevad uue tariifi järgi kallimaks
välismaised lihtkirjad 5 senti ja post-
kaardid 3 senti, välja arvatud sisemaale,
Lätti, Leetu, Soome ja Rootsi läkitatavad
saadetised, mis jäävad endise tariifi alu-
sele. Ka ei muutu tähtkirjade tariif üld-
frankeerimise osas.

*

Möödunud aastal töötas Tartus Eesti
Rahva Muuseumi juures kodumajandus-
koja ülesandel rahvarõivaste nõu-
andebüroo, missuguse asutuse asja-

tundlike nõuannete järgi oli vägagi elav
nõudmine. Ka käesoleval aastal kutsuti
rahvarõivaste nõuandebüroo uuesti ellu ja
seda tingituna vastu kevadet üha sagene-
vatest järelepärimistest muuseumile, mil-
lede täitmise muuseumi alalisel personaalil
jooksva töö kõrval ei olnud enam või-
malik.

Nõuandeid antakse kirjalikult, suuliselt
ja telefoni teel. Materjal — lõiked ja
musterid ühe terve ülikonna kohta —
maksab endiselt 1 kr., üksikosad, s. o.
üksikud lõiked ja musterid à 20 snt.

Senini on kõige suurema tellimisega esi-
nenud Tallinna Eesti Pank, kes
on otsustanud panga kulul lasta
valmistada kõigile nais-
ametnikele rahvarõivaid. Prae-
gustel andmetel tõuseb see tellimine kuni
87 ülikonnani.

Huvitav on märkida, et tänava nõu-
takse rohkesti nõuandeid meeste ülikon-
nade alal. Üldiselt näitab huvi õigete rah-
varõivaste vastu pidevat tõusu ning jä-
relepärimised õige riidematerjali ja autori-
teetsete müügikohtade üle kasvavad.

*

Eesti raudteede moderniseerimiseks
teedeministeerium muu-
selle ühelt Saksa firmalt vedureid, moo-
torvaguneid ja raudteetehaste sisseseade
1.800.000 krooni eest. Tellimine täidetakse
aasta jooksul.

Raudteede moderniseerimiseks on üldse
ette nähtud 3.500.000 krooni. Sellest sum-
mast läheb nüüd 1.800.000 krooni „Ferro-
stahlile“ vedurite, masinate ja vagunite
metallosate arvel. Ummarguselt 3000 kr.
eest tellitakse rööpaid. Ülejäänud summa
— 1.400.000 krooni jääb kodumaale ja
selle arvel ehitatakse vaguneid ning telli-
takse kodumaa metallitehastelt kitsarööp-
melise vedureid.

*

Tapa-Tallinna raudteeliini ääres, Pika-
vere asunduses sooritas 27. märtsil häda-
maandumise Ühendriikide lendur
Don Wilson. Hädamaandumine,
mis möödus kõigiti õnnelikult, oli tingitud
tihedast udust. Lendur telefoneeris Pika-
verest Ühendriikide saatkonda Tallinna,
kust üks ametnik talle järele sõitis ja ta
autol Tallinna tõi. Järgmisel päeval sõi-
deti uuesti kohale, lennuk upitati rabast
välja ja õhtuks oli D. Wilson oma sõidu-
kiga juba Ülemiste lennuväljal. Õnnetuse
läbiteinud lennuk on 4-istmeline kinnine
„Fairchild“.

D. Wilson, kes on Ameerika lennuki-
tehase „Fairchild“ peaesindaja Euroopas,
viibib praegu ärireisil. Tullas Kaunasest
oli tal kavatsus õhtuks Tallinna jõuda.

Tallinnas seati masin lõplikult korda ja
ameeriklane lendas edasi Helsingisse,
sealt Stokholmi, Kopenhaageni ja mujale
Euroopa keskustesse.

D. Wilson kiitis eestlaste sõbralikkust ja abivalmis vastutulelikkust. Ütles, et hädamaandumine on teda rikastanud uute teadmiste ja mudjetega eestlasist ja Eestist.

Eelolevaks suveks poolakaid Eestisse põllutööle, lisaks ületalve Eestisse jäänud 800-le, seniste nõudmistele kohaselt arvatakse põllumeestele vaja minevat 4000. Kuna võib arvata, et osa põllumehi oma nõudmistega on hilinevad, siis võib see arv tõusta 200 võrra. Tegelikult tuleks siis arvestada 5000 poola põllutöölist Eestis eeloleval suvel.

Põllutööliste saadavust peetakse eelseisval põllutööde hooajal veetigi raskemaks kui eelmisel aastal. Ka on põllutööliste palgatase vahepeal tunduvalt tõusnud. Viljandimaal nõutakse juba kuue suvekuu jooksul 60—70 krooni kuus. See on 30% kõrgem kui mullu.

Eesti Sõjakool Tallinnas Tondil pühitses 3. aprillil oma 20-a. kestvuse juubelit. Sõjakooli, mis oma tegevuse kestel on välja lasknud tuhandeid tublisid noori ohvitseri, olid juubelpäeval teiste hulgas õnnitlema tulnud ka ülemjuhataja kindral J. Laidoner ja sõjaminister kindral J. Lill.

Eesti ooperilaulja tenor Eedo Karrisoo, kes praegu viibib end täiendamas Milaanos, kutsuti Rootsi kuningliku ooperi esimese tenori kohale, kus tal tuleb esineda juba mais, ja nimelt Rodolfoina „Boheemis“. Märtsi lõpus esines Karrisoo ka Milaanos „Scalas“.

21. märtsil suri Tallinna keskaiglas kõhutüüfusse helilooja Eevald Aav.

Võrsudes võrdlemisi väikestest oludest Tallinna töölisperekonnas, pidi ta juba varakult puutuma kokku igapäevase leivamurega. Nii möödusidki ta noorusaastad kõrvuti võitluses eluüldpidamise hankimise ja hariduse omandamise eest, misjuures ilmnis tugev hoiak kõigele sellele, mis oli kuidagi seoses tõsise muusikaga. Kaotamata korra usku edusse, saabuski see konservatooriumi küpsustunnistusega 1926. aastal, millal ta oli 27-aas-

Eevald Aav.

tane. Nii nagu enda ülestöötamisel tööstusõpilasest tunnustatud muusikakunstnikuks, on ta osutanud püüdlikkust ja püsivust ka oma elu edaspidises arengus, mis kogu eesti rahva, eriti selle muusikaalsema osa, suureks kurvastuseks oli liig lühike, kuid seda loominguvirkam ja sisukam.

Teda jätkus kõikjale, olles ikka löögivalmis, olgu see siis kooriharjutus või ülemaaline laulupidu. See tööroõm nakatas teisiigi.

Nüüd on „Vikerlaste“ ja paljude teiste muusikaliste suurteoste autor pannud käest taktikepi... Kuid mitte vabatahtlikult...

Paar päeva enne helilooja surma, õhtul, millal ta juba viibis haiglas, tuli esiettekandele „Estonia“ kontsertsaalis tema vastvalminud kapitaalsete teos, d-moll sümfonia. Tal lastud küll seda kuulata raadio kaudu, kuid siiski õhmad ta väga kibestunud, et isiklikult ei saanud viibida kontserdil. „Estonia“ kontsertsaali jõudis ta küll varsti, ainult — lahkumislillede keskele.

Lugupeetud väliseestlased!

Ostan ja vahetan piiramata arvul igasuguseid postmarke. Annan valismaa markide vastu paremaid Eesti marke. Laos saadaval Eesti postmarke, üksikult, seeriates, pakkides, uudiseid, blokke, jne. jne. — Soovitan alati suures valikus vigatrükke, ajutisi templeid, sõjaegseid kirju jne. jne.

ALFONS PAAS -- Mõniste p-ag., p. k. 7., EESTI.

Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine Eesti seltsis „Uus Kodu“
Rio de Janeiro osakonnas.

Istuvad keskel: seltsi esimees Elmar Reigas ja „Teatro Municipal“ esimene ballettmeister Joh. Lindberg. Maas: seltsi revisjoni kom. esimees Joh. Krisch ja juhatusliige M. Pentus.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Vabariigi aastapäev Rio de Janeiro.

Suur pühitsemine Eesti seltsis „Uus Kodu“.

Rio eestlaste peres Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine näib iga aastaga kujunevat ikka uhkemaks ja pidulikumaks. Tänavu selle tähtsa päeva hiilgav kordaminek tuleb panna eeskätt „Uue Kodu“ juhatuse ja kohaliku Eesti konsuli arvele, ja kohalik eestlaskond samuti tänab ka Rio „Teatro Municipal“ esimest ballettmeistrit, eestlast hr. Joh. Lindberg'i, kes kujundas aastapäeva aktuse II ja III osa sellisteks, milliseid „Uue Kodu“ ruumid kunagi varem polnud näinud.

Juba jaanuari algul tehti algust kibeda ettevalmistustööga vabariigi 21. aastapäeva tähistamiseks. Korraldavasse toimkonda valiti seltsi esimees hr. E. Reigas, kes kohe informeeris brasiilia ajakirjandust aastapäevast ja selle pühitsemisest „Uues Kodus“. Veel valiti toimkonda: hr-ad H. Reinmäe, A. Einsel, P. Sarapik, V. Lauk, daamidest proudad A. Reigas ja J. Muttik. Saali illumi-

natsiooniseadeldise korraldamise võttis enda peale hr. V. Ulla, näitelava valgustusseadeldise J. Krisch, hankides Brasiilia suurimast filmiesindusest „Cine Sonoro'st“ helgiheitjad, mis kokku andsid valgust 5000 vatti või 10.000 küünalt, milline arv kohalikus eesti koloonias on varem nägematu.

24. veebruaril ilmusid Rio kuues suures ajalehes („A Noite“, „O Globo“, „Correio da Noite“, „Correio da Mana“, „Jornal do Brasil“ ja „A Noite Ilustrada“) kirjeldused Eesti Vabariigi 21. aastapäeva üle ühes president K. Pätsi pildiga ja E. S. „Uues Kodus“ korraldatava eeskavaga. Kirjeldus oli lugejates seevõrra tähelepanu äratanud, et hiljem aastapäeva aktusele ilmusid ka brasiillased, esitades väljalõikeid ajalehtedest ja paludes luba aktusele osavõtta, millele ka meelsasti vastu tuldi.

Aastapäeval „Uue Kodu“ ruumes valitsev rahvatung oli ennenägematu, ligemale pool aktusekülalistest pidi leppima püstikohtadega.

Rio Eesti konsul hr. O. Sjøstedt, kes sel-
lel õhtul kahjuks lamas raskesti grippi hai-

Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine Brasiilia Eesti Ühingu, Rio de Janeiro.

gestununa voodis, oli päeva korraldamisele aidanud kaasa omalt poolt sellega, et kinkis president K. Pätsi ja J. Laidoneri suurtele piltidele raamid ja annetas külalistele 100 liitrit kapakalja. Saali sissekäigu kohale oli riputatud sini-must-valges „Tere tulemast“, saali seinale aga suur Eesti lipp ja Brasiilia vapp ning nende kõrvale, kaunistatult palmiokstega, Eesti presidendi K. Pätsi, Brasiilia presidendi Getulio Vargas'e, Eesti ülemjuhataja J. Laidoneri ja Eesti konsuli O. Sjöstedti pildid.

Aastapäeva-aktus avati Brasiilia ja Eesti hümnidega. Konsul O. Sjöstedti kõne luges ette hr. A. Ende. Seejärel „Uue Kodu“ esimees E. Reigas kõneles isamaast, hr. H. Treimann Eesti Vabariigi loomisest ja vabadusvõitlusest, V. Ulla iseloomustas Välis-Eesti sitkust, mis tahab vältida, et keegi kodumaale kaduma ei läheks, ja A. Ende siiralt tervitas kõiki kokkutulnuid.

Rio poola koloonia poolt tõi tervitusi poola seltsi esimees Vitold Kvasnowolski, kriipsutades alla eesti ja poola seltside suurt osa sõbralike suhete viljelemises mõlema koloonia vahel Rios. Kõne kviteeris eesti seltsi esimees E. Reigas.

Aktuse järgnevas osaks osutus hr. J. Lindbergi poolt koostatud näidend ning operetiga põimitud ballett, mis õnnestus sedavõrd hästi, et ka kohalviibivad filmiesindajad sattusid vaimustusse ja otsustasid kogu ettekannet hiljem filmida lasta.

Joh. Lindberg, olles võitnud Brasiilia suure ballettmeistri kuulsuse, algas oma tegevust teatri alal juba 1923. aastal Tallinnas, algul Draamateatri kooris ja hiljem „Estonias“. Siirdunud Brasiiliasse, jatkas ta teatri-tegevust algul revüüs ja 1928. a. alates ka

ooperis. 1929.—32. a. õppis ta teatri „Municipal“ ballettmeistri Richard Nemanoffi juures, kuhu teatrisse 1934. a. sai sama koha. Eesti seltskonnategelasena algul Sao Paulos ja hiljem Rios on hr. Lindberg oma agarusega võitnud kõikide kaasmaalaste lugupidamise ja poolehoidu.

Aastapäeva-aktuse teisi tegelasi olid: teater „Municipalist“ Elisabeth Langenfeldt, Edith de Vasconcellos, I. Azevedo, Helga Muttik, Edgar Simmons, Edg. Sant'Anna ja Lourival Leal, „Uue Kodu“ poolt Estella Reigas, Karin Kepi, Erika Sutt, Alice Reigas, Ekaterina Mõttus, Juuli Muttik, M. Pentus, J. Krisch, E. Reigas, J. Muttik, H. Reinmäe ja H. Treimann.

Mitmed numbrid eeskavas tulid kordamisele, kiiduavaldustel polnud lõppu, annetati lilli. Kava lõppenud, viibiti koos tantsides kuni varajaste hommikutundideni.

E. R.

Brasiilia Eesti Ühing pühitses E. V. aastapäeva.

24. veebruaril s. a. pühitseti Rio de Janeiro „Centro Russo“ ruumides Brasiilia Eesti Ühingu korraldusel Eesti Vabariigi 21. iseseisvuspäeva, mis osutus igati kordaläinuks. Piduliku koosviibimise avas hr. V. T ü r n e r, lugedes ühtlasi ette kohaliku konsuli hr. O. Sjöstedti tervituse. Päevakohase pidukõnega esines hr. G. S a n d e r, millele järgnes hr. H. R o m b e r g'i kõne portugali keeles, et avaldada heameelt ja tänu külalistele ja eriti brasiillastele, kes olid ilmunud koosviibimisest osa võtma. Vahuviinaklaase tõstes hüüti tervitusi kaugelasuvalle kodumaale, kodurahvale ja ta juhtidele. Südamlikke ter-

vitusi ütlesid ka vene ja leedu seltside esindajad ning eriti oma heameelt avaldas kohaliku Rio Grande koloonia esindaja hr. F. Penteado, kes samuti koosviibimisest osa võttis. Koosviibimine ülevas meeleolus kestis kaugelt üle kesköö, jättes pidustusest osavõtnuile unustamatuid mälestusi ja soovi, et säärased koosviibimised edaspidi ja sagedamini korduksid ja aitaksid luua sõbralikku kontakti teiste rahvaste esindajatega.

Rio, 27. II 39.

H. Romberg.

Detroidi eestlastest ja D. E. Seltsi „Kodu“ tegevusest.

Peatselt suvevaheajaga lõppev hooajaaasta Detroidi eestlaste seltsitegevuses, olude ja ajastu üldistest takistustest hoolimata, jõuab lõpule siiski kindla edu tähe all. Tähtsamaid koosviibimisi, pidusid ja tähtpäevi peeti ja tähistati juurdunud kommetena ja vajadustena. Ka tänavune aasta-algus seltsi ümber koondunud inimeste seas möödus teatud mõttes „kodusõja“ meeleoludes, — seltsi aastapeakoosoleku tõttu —, aga niipea kui valimised möödunud, vaibub alati varsti kohe ka ärevus, ning hakatakse valmistuma järgmise suursündmuse — Ameerikas väga levinud ja ka eestlasi nakatanud pinochlekaardimängu iga-aastaste karikavõistluste vastu. Detroidi eestlaste vahel rändab niisugune karikas juba mitmendat aastat. Sellele, kalendriliselt lühema vaheaja järele, järgneb traditsiooniline Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine, mis ka tänavu möödus kohalikes mõtudes „rahvarikka“ kokkutulemisena.

Teistest tähtpäevadest aastas, milliseid detroitlased omavahel pühitsevad, võib veel mainida seltsi aastapäeva, mis tavaliselt kujuneb suuremaks sööminguks-joominguks, ja Välis-Eesti päeva, millise päeva tähistamine Detroidis kohe juurdus. Suvi tavaliselt möödub ühiste väljasõitudega rohelisse, ning sügisel ja talvel peetavad kuukoosolekud omakorda seotakse järgnevat „perekonnaõhtutega“, mis sellisteks kujunevad ka selle sõna tõelises mõistes, — sest Detroidi eestlastel oma kindlaid seltsiruumi ei ole ja „Kodu“ nimelisele seltsile on koduks need seltsiliikmete kodud, kus järjekorras kokkutulemisi korraldatakse.

Detroidis on eestlasi, lapsed ja raugad ühes arvatud, umbes saja inimese ümber, ja selline kogu, kus iga liige pealegi pole võrdsest aktiivne, mõistagi ei suuda hõlpsasti kindlate seltsiruumide soetamiseni jõuda.

Viimasel seltsi koosolekul möödusid aruannete vastuvõtmine ja valimised haruldast leplikus vaimus. Aruannetest selgus, et seltsil on praegu hääleõiguslikke liikmeid 32,

sissetulekuid oli seltsil aasta jooksul \$ 33.84, väljaminekuid \$ 5.21, raha pangas \$ 154.64. Liikmemaksuks määrati endiselt 1 dollar aastas, ja noortele, alla 18 a., 25 senti. Kuna endine juhatus ajapuudusel keeldus end tagasi valida laskmast, valiti seltsi uueks esimeheks B. Kansman, laekuriks A. Koist ja sekretäriks A. Vesterberg, revisjonikomisjoni hr. S. Busch, prl. Sylvia Weeks ja pr. M. Sherman, kandidaadiks hr. W. Weeks.

E. V. aastapäeva Detroidis tänavu pühitseti pühapäeval, 26. veebr. Selleks puhuks olid kokku tulnud kõik kohalikud eestlased, kelle aeg seda võimaldas. Aastapäeva kavas olid Ameerika ja Eesti hümnide ettekanded, esimehe B. Kansmani avakõne, A. Vesterbergi pidukõne, viiulipalad E. Mauring'ilt ja pr. M. Busch'i klaveriettekanded. Sellele lisandus „uudisena“ „Kalevi ja Linda“ ettekanne ingliskeelses tõlkes noorelt eestlaselt Georg Weeks'ilt. Järgmisena seltsi segakoor kandis ette hr. Mauringu osaval juhtimisel neli laulu, teenides suuri ovatsioone. Aastapäeva pühitsemisel ei puudunud ka kutsutud külalised teistest rahvustest.

Detroidi eesti seltsi „Kodu“ ruumide küsimust kindlasti aitavad tulevikus kergendada ka need mitmed, kohalike eestlaste poolt praegu seniste üürikorterite asemele soetatavad „oma kodud“, ja neisse uutesse erakodudesse on siis veelgi hõlpsam kokkukäimisi korraldada. Läänud suvel omandas linna lähedale bungalow' nende ridade kirjutaja, k. a. algul sai valmis eestlasest perenaisega O'Donald'ite uus elamu, ja praegu on endale maja ehitamas ka seltsi esimees B. Kansman ja abielupaar Busch'id.

A. V.

New Yorgi Eesti Haridusselts ja tema uued ruumid.

New Yorgi Eesti Haridusseltsis, millise organisatsiooni sissekäigu ukselinki kasutavad aastas lugematud sajad inimesed, oldi juba ammu jõutud veendumusele, et seltsi ruumid ei vasta täielikult nõudeile, ja seepärast seis ruumide vahetamise küsimus mitu aastat pidevalt seltsi peakoosoleku päevakorras. Igal aastal langetati põhimõttelisi otsuseid ruumide vahetamiseks, kuid mitmesugustel põhjustel ei saadud seda otsust teostada.

Juba möödunud suvel lõppeks jõuti nikaugemale, et jäeti endised ruumid, 310 Lenox Avenue'l, ja avati seltsi sügishooaeg uutes ruumes 15 East 125. Street'il.

Eelmiste ruumide tähtsamateks puudusteks teatavasti peeti asjaolu, et 1) nad asetsesid neegrite linnaosas, ja 2) suuremate kokkutulekute puhul tundusid nad kitsastena. Arvestades neid puudusi olid vastavateks

soovideks alati: 1) neegrite rajoonist välja, ja 2) avaramad ja ajakohasemad ruumid seltsile!

Nüüd aga kahjuks peab märkima, et kumbki probleem pole lahendatud sajaprotseendilisel. Uued ruumid asuvad samas linnaosas, kus endisedki, s. o. Harleemis, ja ainult üks blokk (või tänavavahe) endistest ruumidest edasi ida suunas.

Mis aga puutub uute seltsiruumide mahutavusse, siis siingi on ilmnenu ebamugavusi. Üüriti kaks ülemist korda kolmekordses majas, kus varem oli tegutsenud mingi elektriäri, jagades majakorrad klaasseintega väikesteks kontoriteks. Kuna ruumid sellistena seltsile ei kõlvanud, lõhuti vaheseinad ja tubade jaotust, uute kindlamate vaheseinade abil, püüti kohandada seltsielu nõudeile. Tulemusena tekkisid allkorrale juhatus tuba, lugemisnurk raamatukapiga, einelaud, riidehoiuruum, piljardiruum, milles ajutiseks leidub lisa ka riidehoiuruumile, ja meeste- ning naisteruum. Allkorra jaotus näib kõigiti otstarbekana, toad on rahuldavalt värvitud, kusjuures on peetud silmas nii praktilist kui ka ainelist külge. Einelaud ja söögisaal on sisustatud ajakohaselt, seinu ilustavad Eesti maakondade vapid ja vöömustrid, mis on seltsi kirjandus-kunstiosakonna idee ja millised ilustused maalisisid seintele sama osakonna kunstnikud.

Ülakorral asetseb saal, näitelava ja üks vähem tuba, mida nähtavasti kasutatakse äritsemiseks, sest selles näeb alati kilu- ja sportikarpide virnu ja muud söödavat kaupa. Aga kui allkorra ruumid on tõesti nägusad ja mugavad, siis saali kohta ülakorral, — selle kõige olulisema kohta — sama ütelda ei saa. Ta on seltsi endiste ruumide saalist küll hulga pikem, kuid ühtlasi ka kitsam ja madalam. Pealegi on saali ühest seinast trepikoda välja lõigatud, mis varjab taga poolt vaadet näitelavale. Saali nigel mahutavus on suuremate kokkutulemistehase puhul paaril korral end juba tunda andnud, millal osa inimesi pidi ruumipuudusel jääma trepikotta või alla einelauaruumi, seega jäädes ilma näitelaval pakutavast. Tuleb loota, et seegi puudus pikapeale ei avalda mõju eestlaste kokkutulemisele oma seltsi New Yorkis.

New York, 12. III 1939. Sarmo.

Vabariigi 21. aastapäeva pühitsemine Washingtonis.

Eesti iseseisvuse 21. aastapäeva pühitseti Ühendriikide pealinnas Washingtonis enneolemata pidulikkusega.

„Baltic-American Society“ kui tähtpäeva pühitsemise tegelik korraldaja sidus ühtlasi sellega ka Ühendriikide esimese presidendi

Georg Washingtoni 207. sünnipäeva ja ka Leedu iseseisvuse 21. aastapäeva pühitsemise, milleks valiti ühine päev, 22. veebruar. Washingtoni „Baltic-American Society“ liikmeskond on ameerika, eesti, soome, läti ja leedu rahvustest ja tema eesti osakonna esimeheks on erukolonel K. H. Bachman, kes ühtlasi on ka Washingtoni Eesti Ühingu esimeheks. Pidustusest osa võtma olid palutud ka Soome, Eesti, Läti ja Leedu vabariikide ametlikud esindajad, kellest viimased kaks ilmusid isiklikult, Soome ja Eesti esindajad aga saatsid tervitustelegrammid. Koosolijatelt saadeti õnnitlustelegramm aastapäeva puhul ka vabariigi presidendile K. Päts'ile ja vabariigi valitsusele. Sissejuhatavalt programmile kanti ette Eesti ja Leedu hümni ning lõpetati Ühendriikide hümniga.

Muusikalise osa täitsid ainult eestlased, — pr. O. Kukepuu, prl. H. Raud ja hr. K. Lamp, pälvides oma ettekannetega sooja kiituse ka pealinna ajalehtedelt.

Külaliste hulgas võis näha mitmeid eestlasi New Yorgist ja Baltimore'ist, samuti ka selliseid nimekaid ameeriklasi Washingtonis nagu kolonelleitnant Shippe, omaaegne Ühendriikide sõjaväeline esindaja Balti riikides, siis hr. Gilman välisministeeriumist. „Baltic-American Society“ esimees dr. Ellis Haworth jt. Ei puudunud ka uus liige Washingtoni eestlaste peres dr. Edgar Johnwick. Kokkutulnud ameeriklaste avalduste järele otsustades näib, et Balti riigid on ameeriklaste silmis heas lugupidamises.

K. Bachman.

Ontario eestlastest ja E. Vabariigi 21. aastapäeva pühitsemisest Torontos.

Eesti Seltsi asutamise mõte Torontos sai endale jalad alla l. a. sügisel, millal käis seal, koos hr-de E. Jaaksoni ja A. Valdmaniga New Yorgist, L. Juht Bostonist, mängides oma suure pilliga „südamed pehmeks“ siinsetel eestlastel. Nüüd ollakse huviga seltsi ümber, kuna seltsis pealegi leidub haruldaset ennastalgavaid organisatoreid, kelledest mõnele on otse võimatu leida küllaldaselt kiituse- ja tänusõnu ja kes ise seejuures alati soovivad jääda tagasihoidlikult varju.

Eestlasi on Torontos võrdlemisi vähe, vaid pisut üle viiekümne. Praegu on eestlased kõik enam-vähem töö ja linna äbi ei vaja keegi, olugi et majandusolud tänavu siin on kitsamad; ainult sõjaväerustetehased töötavad täie kooratusega, — nähtavasti on sõjahirm haaranud ka kanadlased. Vallalisi Toronto eestlaste hulgas peaaegu enam

ei olegi, — kes on abiellunud kaasmaalasega, kes sakslasega või mõne teise muu'asega. Sakslast, vana orjaaja mälestuste põhjal, näib eestlane ka siin austavat, olgugi et austatavaist nii mõnigi on hariduslikult eestlasist taga. Aga siiski enamik eestlasi Torontos peab ka hoolega kinni emakeelest ja hoiab omavahel kokku.

Juba läinud aastal üritati Torontos E. Vabariigi aastapäeva pühitsemist, ja tänava kujunes see päev eriti kordaläinuks, kuna nüüd paljud kohalikud eestlased kuuluvad ka Kanada Sõprusühingusse (Council of Friendship), kelle korraldusel aastapäeva pühitsemise toimuski. Ei puudunud ka päevakohased kirjeldused Eesti kohta kohalikus ajakirjanduses, ning päeva tähistamiseks oli Moulton College'i saali kogunenud üle saja inimese, enamik Torontost, osa aga ka Hamiltonist. Hr. L. Juht Bostonist oli omalt poolt õhtu kordaminekuks näinud palju vaeva, saates enda poolt koostatud muusikakava. Dr. Ella Kuitunen, eestlanna, kes on lõpetanud Tartu ülikooli, doktori väitekirja kaitsnud ning praegu töötab Toronto ülikooli juures, pidas pikema südamliku selgituskõne inglise keeles. Kohal olid ka kohalikud Soome konsul ja aukonsul ja soome seltside esindajad. Üldmulje aastapäeva pühitsemisest kujunes lõpmata meeldivaks ja koduseks, ja kui pärast kahes suures saalis kohvi ja supisteid serveeriti, põleva kamina ümber vesteldi ja eesti rahvariideid imeteldi, siis ei tahtnud keegi meeleldi lahkuda.

Ka St. Catharine's tegutseb väike, kuid energiline grupp eestlasi. Hamiltonis aga on eestlasi vähe, kuigi alles mõni aasta tagasi oli neid selles linnas üle 20-ne. Praegu on järel ainult Harry Kuuse kolmeliikmeline perekond. A. Poellhuber ja L. Truu. Kohalikud ülikoolis õpib J. Tallermäe, kes on pärit Vaivarast.

Hamilton, 10. III 1939.

L. T.

Torontos asutati eesti klubi „Sõprus“.

Vabariigi aastapäeva puhul 24. veebruaril kokkutulnud Toronto eestlased asutasid omavahelise klubi, millele anti nimeks „Sõprus“. Aastapäeva-aktusel pidas pidukõne uue klubi esimees G. J. Koost, tema järele kõneles Eesti Vabadusvõitlusest hr. R. Jürine ning kontsertosas prl. Tõlpt ja pr. Ada Lingham-Wagner kandsid ette eesti laule.

Toronto. ajakiri „The New Canadian“, tuues pikema tervitava teate uue klubi asutamise, avaldab lootust, et uue klubi liikmed — jäädes truuks oma kauni vana kodumaa mälestusele — teiste Kanada rahvuskoonduste kõrval väärilt aitavad üles

ehitada ka oma uut kodumaad. Ajakiri toob ka pikema, piltidega varustatud kirjutuse Eesti üle, mille autoriks on dr. Ella Kuitunen-Eckbaum, Tartu ülikooli lõpetanud eestlanna, kes praegu Banting Foundationi stipendiaadina jätkab õpinguid Toronto ülikoolis.

Sydney eesti seltsi „Eesti Kodu Linda“ aastapeakoosolek jaanuaris s. a.

Sydney eesti seltsi „Eesti Kodu Linda“ tänavuse aasta jaanuaris peetud 25. peakoosolek kujunes asjalikumaks ja kiiremaks kui nii mõnigi eelmine kokkutulemine. Koosolekule, mis kestis ligi kolm tundi, olid ilmunud 67 liiget, kes valisid endi seast koosoleku juhatajaks hr. L. Viru ja protokolljaks prl. H. Tants'u. Juhatuse aruande esitas esimees hr. L. Norrak, meenutades l. a. asetleidnud seltsi ruumide vahetust, seltsi naisringi tõhusat tööd, kirjeldades haridustoimkonna ja lastekooli üritusi ja saavutusi, ja nentides, et selts on majandusliselt tugevasti kosunud. Esmakordselt on seltsi kassa saldo üle £ 500. Seltsi rahast on £ 300 paigutatud uue seltsimaja ehitusaktiatsesse. Seltsil on praegu 110 hääleõiguslikku liiget, 30 liikmel aga on liikmemaks tasumata. Seltsi tegelaskond moodunud aastal ulatus arvult üle 80-ne. Eritoimkondade aruanded koosolek võttis vastu ühel häälel, tasakaalustades 1939. tegevusaasta eelarve £ 425 peale. Seltsi juhatus liikmeteks järgneva aastaks valiti: prl. E. Berg, pr. J. Raud, hr-ad L. Norrak, E. Jürgenson, J. Klein, H. Norrak, T. Varik, J. Lembush ja J. Rebane.

Sydney kooperatiivi „Eesti Maja“ peakoosolekult 18. veebruaril.

Uue eesti seltsimaja ehitusühing Sydneys „Eesti Maja“ pidas oma peakoosoleku 18. veebr. s. a., kuhu oli ilmunud 37 liiget. Koosolek kujunes hoogsaks. Sekretäri aruandest selgus, et juhatus oli pidanud kümnekuise tegevuse kestel 38 koosolekut, arutades koos tehnilise, finants- ja informatsioonikomiteega majaehitamise võimalusi. Kuna maja aktsiaid oli müüdnud £ 1600 eest, maja ühes krundiga ähvardas aga maksma minna £ 7000, ning kuna vahemikus ehitusolud Sydneys olid muutunud kitsamaks, võttis juhatus ette plaanide kärpimise. Uus majaplaan näeb ette vaid hädatarvilikemaid selsiruume ja maja kujuneks 2½-kordse asemel 1½-kordseks. Maja kulud ja tulud aastast on nähtud ette 450 naela suurustena tasakaalus.

Kärbitud plaani järgi läheb ehitus maksma £ 5000, milleks koosolijate poolt reserveeriti veelgi kuni 600 aktsiat.

12. märtsil tuli majachitamise küsimuste arutamiseks kokku ka Sydney eesti organisatsioonide vaheline üldkoosolek, kuhu oli ilmunud üle saja inimese. Koosolek jäi aga suuremate praktiliste tulemusteta, kujunes mõnede sõnavõtjate isiklikuks arvete-õiendamiseks ja asjatuks kihutustööks Eesti Seltsi ja Jaani koguduse ühendamise mõttele. Mõlemal aga on erinevad ülesanded ja nende vahel valitseb juba niigi hea koostöö vaim. Majaehitamise kooperatiivi juhatuse kutsus kokku 15. aprilliks uue peakoosoleku, kus veelkordselt kaalutakse majaehitamisevõimalusi esialgse, laiemal plaanil ulatuses, kuna oleks kahju vähema plaani järgi ehitatud majas üksnes üürina arvestada kuni £ 9 (126 Ekr.) nädalas. Kooperatiivil on juba 121 liiget 2360 aktsiaga, ja tahetakse enne ehitamisele asumist ära kuulata võimalikult kõikide liikmete soove ja arvamisi.

Vabariigi 21. aastapäev Sydneys.

Kodumaa riiklikult täisealiseks saamise aastapäev tänavu leidis elavat osavõttu ka Sydney eestlaste poolt. Ühtlasi oli päev ka uue Eesti konsuli hr. A. G. Mielen'i tutvustamise päevaks. 25. veebr. korraldati Eesti Seltsi „Eesti Kodu Linda“ poolt „Australian Hall'is“ pidu, millest võttis osa kuni 150 inimest. Seltsi nimel tervitas hr. Mielen'it, Austraalias sündinud eestlast, seltsi esimees hr. L. Norrak. Hr. Mielen vastas hoogsa päevakohase kõnega, rõhutades kodumaa saavutusi iseseisvusajal. Aktusekõne pidas hr. Norrak, millele järgnesid kontsertettekanded hr-delt Jürgensonilt, Glasheen'ilt, Willems'ilt, Meldorf'ilt, ja Scott'ilt. Viibiti koos rõõmsas meeleolus ja tantsiti hilisööni.

Austraalias loodi eesti farmerite kooperatiiv.

Sydney läheduses Thirlmere'is asuvas suuremas Austraalia eesti farmerite asunduses loodi 5. märtsil s. a. esimene Eesti-Austraalia farmerite sega-kooperatiivühing nimega „Kungla“. Ligi 20-est perekonnast koosnevas eesti asunduses oldi jõutud mõttele, et sellise ühingu loomine aitaks saavutada nii ühiseid majanduslikke hüvesid kui ka veelgi sõbralikumaid suhteid teiste kohalike farmeritega. Selleks kogunes 5. märtsi õhtul hr. Peedi farmi üle 60 inimese, et võtta osa ühingu avatseremooniast ja järgnevast seltskondlikust koosviibimisest. Kohale oli ilmunud ka konsul hr. Mielen abikaasaga. Pikema ingliskeelse avakõne pidas ühingu esimees hr. Mikko, kirjeldades ka eesti ajalugu ja vabadusvõitlust. Olles lõpetanud oma kõne eesti keeles, andis hr. Mikko sõna konsul Mielen'ile, kes samuti kõneles mõlemas

keeles, tervitades uut ühingu. Järgmisena võttis sõna riikliku munakaubanduse nõukogu (Egg Marketing Board) esindaja, kes seletas, et ta on juba kümme aastat jälginud kohalike eestlaste edusamme kanakasvatuse alal, ja seadis neid selles eeskujuks isegi teistele austraallastele. Tervitasid veel Sydney eesti seltsi esimees L. Norrak, hr-ad Sildever, Nortots (äsa Austraaliasse Hiinast tagasi saabunud), siis veel üks vanem kohalik ametnik, kes ei suutnud küllalt eestlasi kiita, jt. Kõnedele järgnes kontsertosa, laulude ja impromptu-numbritega. Järgmisel päeval konsul hr. Mielen külastas oma abikaasaga kõiki eesti farmereid.

Uue ühingu juhatusse kuuluvad hr-d Mikko, V. Nortots, A. Kaljusto ja H. Audova. Selle ühissettevõtte esimesi praktilisi tulemusi lootes ilmnevat juba mõne kuu jooksul, kõik kohalikud eestlased annavad talle kaasa oma parimad soovid. L. A. N.

Vabariigi aastapäev Šanghais.

21. iseseisvuspäeva puhul oli kell 11 vastuvõtt konsulaadis. Eesti-Hiina lepingu jõustumise tõttu oli see esimene ametlik konsulaadi vastuvõtt. Olgugi et Šanghai konsulitekogu omavahelise kokkuleppe järgi säärased visiidid on ära jäetud praeguse sõja tõttu, ei peeta sellest siiski järjekindlalt kinni, ja nii ka käesoleval korral ilmusid konsulaati naaberriikide ja mõned Skandinaavia riikide esindajad tervitama konsulit P. Rumbergi. Tõsteti šampanjaklaasid presidendi, vägede ülemjuhataja ja valitsuse liikmete terviseks. Härra Rumberg teatas koosolijatele mitmeid huvitavaid üksikasju saavutustest ja edust Eestis.

Õhtul oli konsulaadi ruumes eesti koloonia koosviibimine. Rikkalikult kaetud pidulauas muutus peagi meeleolu lõbusaks. Konsul Rumberg oma kõnes selgitas lühidalt praegust poliitilist ja majanduslikku seisukorda Eestis. Lauldi ühiselt hümnit, mille järele vahuveiniklaase tõstes lasti mitmekordselt elada presidenti, vägede ülemjuhatajat ja valitsusliikmeid. Koosviibijaid oli seekord rohkem kui kunagi enamalt, mille tõttu oli tunda koguni ruumipuudust, kuid see ei pidurdanud ülevat tuju. Jällegi paisis silma Šanghai eestlaste haruldane üksmeel. Keskööni kõlasid südamele armsad eesti laulud ja täitsid hinge igatsusega kauge kodumaa järele. V. J.

E. V. aastapäeva pühitsemine Harbiinis.

Päev algas piduliku jumalateenistusega ev.-luteri usu kirikus, mida pidas läti kirikuõpetaja J. Drisul vene keeles.

**Koosviibimine Harbiini Eesti Seltsis Eesti Vabariigi aastapäeva puhul.
Kahe akna vahel istub Eesti konsul A. Lõhmus.**

Kella 12—2-ni oli konsulaadis mitteametlik vastuvõtt õnnitlejaile, kelle hulgas olid Läti, Poola ja Tšehhi konsulid ning läti, leedu, saksa ja poola seltside ja kolooniate esindajad.

Õhtul korraldas seltsi juhatus „Kuld Sarve“ ruumides banketi, millest võttis osa 63 inimest. Kutsutud külaliste seas olid Läti konsul, läti ja leedu seltside esimehed, läti ning saksa kirikuõpetajad j. t. Ametlik osa koosnes konsul Lõhmuse kõnest, mis käsitles möödunud aasta sündmusi nii kodumaal (põhiseaduse elluviimine, presidendi valimised jne.) kui ka Harbiini eesti koloonias. Pärast kõnet orkester mängis hümnid. Tervitustega lauas esinesid läti, leedu ja saksa seltskonna esindajad. Hr. R. R a m m a kandis ette rea telegramme õnnitlustega endistelt ja eemalviibivailt koloonia liikmeilt. Ta rõhutas seda rõõmustavat ning välismaa oludes väga tähtsat sidet, mis õnnelikult valitseb Harbiini eesti koloonia liikmete vahel ja mis sunnib juba aastate eest lahkunud liikmeidki kaasa elama siinseile sündmusele.

Kohalikud ajalehed olid avaldanud pikemaid ja väga heatahtlikke kirjeldusi Eesti üle, tuues ära vabariigi presidendi pildi.

*

Eesti ball, mida endistel aastatel peeti Välis-Eesti päeval, jäi möödunud aastal mitmesugustel põhjustel sel päeval pidamata ja korraldati 25. märtsil „Modern'i“ saalides. Puhaskasu pidust läheb heakstegevaks otsustatavaks. Ball on saanud traditsiooniliseks ja sellest võtab osa Harbiini nooblim seltskond.

Stokholmi Eesti Seltsi tegevusest.

Veebruari algul pidas Stokholmi Eesti Selts oma aasta-peakoosolekut. Koosoleku avas seltsi endine esinaine pr. Ally B a r r è n lühikese tervituskõnega, soovides seltsile senisest edukamat tegevust ja öeldes kokkutulnuile teretulemast. Möödunud aasta aruandest selgus, et seltsil oli tegevliikmeid 40, on korraldatud 5 üldkoosolekut ühes koosviibimistega ja 1 pidu. Uude juhatusse valiti esinaiseks pr. M a r y L a n d e l i u s, sekretäriks pr. Z o j a P i i t t ja laekuriks pr. H. G u d m u n d s o n, abideks pr. A. M a l m g u i s t, A. K l e i n b e r g ja L. B o r g. Tegevuskavas on: jätkata senist tegevust, korraldada omavahelisi koosviibimisi ja väljasõite Stokholmi lähemasse ümbrusse ja palju muud. Sellest hoolimata, et

Stokholmi
Eesti Seltsi uus
juhatus.

Istuvad vasakult:
pr. M. Landelius —
esinaine, pr. A.
Malmquist — abi-
esinaine; seisa-
vad: prl. Z. Piht —
sekretär, ja prl. H.
Gudmundson
laekur. Pildilt puu-
duvad prd. A.
Kleinberg ja L.
Borg.

Stokholmis ja selle lähemas ümbruses elab väga palju eestlasi, umbes kuuesaja ümber, on neist organiseerunud ainult võrdlemisi väike protsent. Ent selts teotseb agarasti, korraldatakse sagedasti omavahelisi koosviibimisi, tee- ja kohviõhtuid. Seltsil on oma naislaulukoor, kes on mitmel korral esinenud minister Laretei juhatusel. Eesti Vabariigi aastapäeval tänavu midagi ei korraldatud, kuna Rootsi-Eesti Ühingu korraldusel oli suurejooneline ball „Grand Hotellis“.

Koguduseõhtu Riias.

Viimasel ajal on rõõmustaval kombel Riia eestlaskonnas leidnud head kõlapinda Peeter-Pauluse kog. poolt korraldatud teedõhtud. Nii oli s. a. 19. märtsil koos koguduse teedõhtul kaugel üle saja inimese. Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi Osakond on andnud kogudusele alati ruume kasutada makсутa, kuna koguduse ja organisatsioonide vahel on areneb mõlemapoolses lugupidamises. Vaimulikult avas õhtu pastor Pello. Eeskavas esinesid härra Moks, kelle laul on alati oodatud ja leiab igakord suure aplausi. Härra Moks sageli esitab ka Eesti moodsate komponistide palasid. Teistest solistidest esinesid laulus proua Wittenberg, viiulil härra Kütt, saatjana klaveril pr. Zirk, kes kõik teenisid sooja poolehoidu.

Seekordseks harulduseks osutus aga härra Jüri Viinamäe ettekanne Brasiilia eestluse üle. Kolmveerandtunnist kõnet kuulati hinge kinni pidades, vahetevahel katkestas publik kõne müriseva aplausiga. Kõige muu huvitava kõrval tõi kõneleja ette ka mõnda valulist, näidates, kui raske on kaugel võõrsil õhutada eestlust ja kui hõlpsasti võib inimeste eneste opositsiooni ja lühinägelikkuse

tõttu hävineda paljugi juba loodud ja korraldatud, ja kuidas nii mõnegi materiaalse hüve saavutamise eest on müüdüd õilsaid põhimõtteid. Kõne lõpul õhutas referent ka Riia eestlasi kiindunud üksmeelele ja vastastikusele arusaamisele, et püsiks, mis korra rajatud. Pärast ettekandeid oldi teelaus kuni hilisõhtuni.

Riialane.

Riia eestlaste koosolek.

Suuremaks sündmuseks oli Riia eestlastele Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi peakoosolek, mida peeti 12. märtsil k. a.

Koosolekul valiti ümber osa juhatusliikmeid, mis küll juhatusse suuremat ei muutnud, sest kõik senised juhatusliikmed valiti tagasi, uueks tuli juhatusse ainult hr. Osvald Moks. Samuti valiti ka peagu kõik revisjonikomisjoni endised liikmed tagasi ja neile lisaks hr. Hans Jala k.

Pikemat aega nõudis seltsi 1939. a. eelarve vastuvõtmine. Eelarve võeti vastu tasakaalustatult Ls. 50.000.—

*

1. märtsil lõppes seltsil kinoettevõtjaga üürileping, nii et tulevikus seltsil on võimalik ruume vabalt kasutada, mis ta tegevusele aina kasuks tuleb.

2. aprillil korraldas REHA eesti helilooja Miina Härma austamisõhtu seltsi segakoori ja tenori Osv. Moksi osavõtul. Pikema kõnega esines koorijuht Ludvig Jakobson, kes selgitas meie hõbepäise helilooja elutöö tähtsust eesti koorilaulu arendamisel. Lõpuks kanti ette koorilt ja solistilt rida tuntuimaid Härma laule, mis ka seekord oma sügavat mõju rohkearvulisele kuulajaskonnale avaldamata ei jätnud.

—I.

Mitmesugust.

MAJANDUSMINISTEERIUMI AMETLIK SELETUS SAN FRAN- CISCO NÄITUSE KÜSIMUSTES.

Majandusministeerium on andnud San Francisco näitusest osavõtmise kohta järgmise ametliku seletuse:

Eesti ei esine ei ametlikult ega eraviisiliselt ei New Yorgi ega San Francisco näitustel ega ole volitanud ka kedagi Eesti osavõttu korraldama.

Proua dr. Juudase poolt korraldatav ettevõtte San Franciscos ei kannu mingit esindamise ilmet ega leia aset ka San Francisco maailmanäituse ametlikul maalal, kuhu on paigutatud riiklikud väljapanekud.

Ettevõtte, mida korraldab Eesti Kultuuri Komitee, proua dr. Juudase juhatusel, on täiesti eraviisiline ja teostub näituse era-kontsessiooni maadel, taotledes ärilisi sihte, kuna sissepääs nn. „Eesti külasse“ on maksuline, samuti nagu naabruses olevasse „Hiina linna“. „Eesti küla“ atraktsooniks on eesti rahvalaulude, rahvatantsude ning mõnede muistsete rahvakommete ettekandmine. Sellise esinemise kohta ei tohi seada kõrgemaid nõudeid kui mõnele ajavitepargi vabaõhu-näitelavale, millisena võetaksegi neid esinemisi harilikult välisnäitustel.

Mis puutub restoratsiooni osasse „Eesti külas“, mis kannab kohviku nime, siis on sinna pääsemine maksuta, see on aga jällegi puhtäriline ettevõtte, ning koguni välja üüritud ühele San Francisco restoraatorile.

Sääraseid restorane, mis kannavad ungari-, vene või baieri lokaalide nimesid, võib kohata igas välismaa suurlinnas, samuti suurematel välismaa näitustel ja messidel. Saksa Ida-messil Ungari esines viimastel aastatel ainult oma veinidega, puuviljaga ja rahvuslike kude pluusidega, mida ungari standis mitme vaguni ulatuses läbi müüdi. Ka pr. dr. Juudas kavatseb „Eesti küla“ standis suuremal määral turustada eesti käsitöid, maiustusi, mälestusesemeid jne.

Kui mõned Eesti kodanikud San Francisco näitusel säärase restorani eestipäraste ettekannetega kui ka eesti saaduste müüki ärilisel alusel korraldavad, siis ei saa ametlikult poolt neile keelata luua ärilist ettevõtet, samuti nagu Eesti valitsusevõimud ei sega end vahele teistegi väliseestlaste kutselisse tegevusse.

Majandusministeerium hindab proua dr. Juudase poolt korraldatavat ettevõtet San Francisco näitusel vaid mõõdupuuga, mis selle ümbruse kohane, kus „Eesti küla“ ja „Eesti kohvik“ hakkab tegutsema. Atraktsoonide park, kuhu külastajad peale amet-

liku näituse lõppu lähevad raha eest veel oma uudishimu rahuldama ja aega viitma, ei pretendeeri mingile rahvuskultuurilisele tõepärasusele ega võeta teda ka külastajate poolt sellisena.

Eeltoodud kaalutlustel Eesti ametiasutused ei oleks saanud seda ettevõtet omalt poolt abistada rahaliselt ega ametliku kaaskorraldamisega, kuid pr. dr. Juudase poolt organiseeritud komitee tegelased pole Majandusministeeriumilt seda palunudki.

Informatsiooniks ja ärilisteks nõuanne-teks seisab aga Majandusministeeriumi ametkond alati suurima vastutulekuga teenistusvalmis mitte ainult kohalikele kodanikkudele ja väliseestlastele, vaid ka igale välismaalasele, kes on huvitatud eesti kaupade turustamisest.

Ka proua dr. Juudasele ei keelata informatsiooni, kui ta seda Majandusministeeriumilt peaks paluma.

Omalt poolt soovib Majandusministeerium nagu igale ärimehel, nii ka erainiatsiiviil loodud San Francisco ettevõttele head edu ja lõpptulemuseks „Eesti küla“ ja kohvikule San Francisco näitusel soolise ettevõtte renomeed. Selle eest on sunnitud hoolitsema juba asja korraldajad ise, kuna ametiasutused ei kannu selle ettevõtte eest ei majanduslikku ega moraalset vastutust.

PEREKONDLIKKE SÜNDMUSI VÄLISEESTLASTE SEAS.

Hiljuti pühitses New Yorgi eestlane Ferdinand Voika oma 50 aasta sünnipäeva. Ferdinand Jaagu p. Voika on sündinud 18. märtsil 1889. a. Põltsamaal (Viljandi-maal) kingsepa pojana. Hiljem pidas ise-isevalt kingsepatöötuba Tallinnas. Võttis osa Maailmasõjast ja ka Eesti Vabadussõjast. Ameerikasse tuli F. Voika 1926. aastal.

New Yorki jõudes astus F. Voika kohe Eesti seltsi „Edu“ liikmeks ja on algusest peale olnud New Yorgi E. Haridusseltsi kandvamaks liikmeks ning tegev laulukooris. Praegu töötab ta agaralt kaasa N. Y. Eesti Vabadussõjalaste Ühingu meeskooris.

*

Pühapäeval, 5. märtsil k. a. abiellusid New Yorgi eestlaste hästituntud kaasmaalased prl. Alma Veskimäe ja hra Mihkel Reikop. Hra Reikop on sündinud Pärnus ja elab New Yorgis juba kauemat aega, kuna pr. Reikop jõudis Ühendriigesse vaid möödunud aasta septembris. Laulatus leidis aset New Yorgi Eesti Baptisti kirikus. Rahvast oli kirik tulvil. Laulustee-

nistust juhtisid dr. William O. Lewis ja õp. John Felsberg. Kiriku segakoor Lydia Dreyman'i juhatusel laulis: „Kus poole sina lähed.“

Laulusteenistusele järgnes ühine koosviibimine New Yorgi Eesti Haridusseltsis, kus rikkalik pulmalaud oli maitsekate söökide ja jookidega kaetud, mis suuremas enamuses oli pruudi enda valmistatud, sest pr. Reikop on seni olnud alalises ametis haridusseltsi einelauas agaraks abiks oma vennale, Carl Veskebergile.

SAABUNUD JA LAHKUNUD VÄLISEESTLASI.

Rootsi-Ameerika liiniga sõitsid 29. märtsil New Yorki Välis-Eesti Ühingu korraldava toimkonna esimees Johannes Preast ja Hugo Lorens.

Canadian Pacific liini kaudu lahkus märtsi lõpul kodumaalt Voldemar Krimis oma naise ja pojaga, et siirduda Kanadasse.

A.-s. Eesti Reisibüroo kaudu sõitsid 1. aprillil Austraaliasse Voldemar Keelman ja Johannes Lehtmets.

Cunard White Star liini aurikuga „Queen Mary“ saabus Montrealist New Yorgi kaudu kodumaale Alfred Mathiesen oma abikaasaga.

VÄLIS-EESTI ÜHINGU TEATEID.

Välis-Eesti Ühingu juurde loodud väliseestlaste maja ehitamise komitee pidas märtsi lõpul koosoleku, kus tuli arutusele komitee poolt väljatöötatud esialgne põhikirja kavand. Ühilasi astus komitee samme, et selgitada majahitamisega seoses olevaid teisi küsimusi.

Välis-Eesti Ühingu liikmeteks on võetud vastu:

Jallajas, Gustav, insener, postitalituse direktor, Tallinn.

Kansman, Hilda, Detroit.

Karja, Osvald, põllumees, Valk, Läti.

Kruus, Aleksei, põllumees, Aluksne, Läti.

Noorkõiv, Ksenia, Valk, Läti.

Tandre, Järvo, õpetaja, riigivolikogu liige, Tallinn.

Vister, Emilia, Valk, Läti.

VÄLIS-EESTI ÜHINGU VALGA OSAKONNA PEAKOOSOLEK.

Välis-Eesti Ühingu Valga osakond pidas 24. märtsil k. a. Valga maavalitsuse ruumides korralise peakoosoleku. Koosoleku avas osakonna esimees A. Raudsepp, kes tervitas kokkutulnud liikmeid. Koosoleku juhatajaks valiti A. Raudsepp, abijuhatajaks V. Velner ja protokolljaks

Joh. Kasak. Osakonna 1939. a. kassaaruande, mis tasakaalus kr. 206.74, kandis ette laekur M. Ester, tegevusaruande — J. Kasak ja revisjonikomisjoni revideerimise otsuse teatas komisjoni esimees J. Soo.

Koosolek kiitis ettekantud aruanded heaks ning avaldas juhatusel tänu viljaka tegevuse eest.

Osakonna aruanne, mis tasakaalus kr. 566.74, kinnitati ühel häälel märkusega, et sissetulekute suurenedes jäetakse juhatusel õigus seda jaotada oma äranägemise järgi.

1939. a. tegevuskava küideti heaks ning avaldati soovi, et Läti eesti õpilaste toetamine tuleks, kui see vähegi võimalik, läbi viia kavakindlamalt.

Läis läbi väljalangenud juhatusliikmed Ed. Tiro ja J. Kasak valiti kinnisel hääletamisel ühel häälel 3 aastaks tagasi. Samuti valiti ühel häälel juhatusse kaheks aastaks abilaekur A. Kõiv, kes ajutiselt täitis lahkunud juhatusliikme N. Kuks'i aset. Juhatusliikmete kandidaatideks valiti G. Tiidemann ja H. Mardi. Revisjonikomisjon valiti tagasi endises koosseisus: K. O. Uibopuu, J. Soo ja V. Maidre, kuna kandidaatideks jäid A. Meerits ja K. Tiits.

Läbivääkimistel selgitati mitmekülgset osakonna tegevust ning selle tulemusi. Leiti, et tegevus on olnud viimasel ajal väga laiaulatuseline ja aasta jooksul on üha suurenenud.

ALBUMI VABARIIGI PRESIDENDILE

andis Daireni Eesti konsuli Alfred Ruthel nimel üle kodumaale saabunud Harbiini Eesti Seltsi esimees A. Raevald, tervitades presidenti Harbiini eestlaste nimel.

SURMA LÄBI LAHKUNUD VÄLISEESTLASI.

Pikema haiguse järele lahkus 17. veebr. surma läbi meie hulgast suguvend Johannes Kera. Kadunu maeti oma kodukoha lähedale Tempernace'i surnuaeda, mis asub Detroiti lähedal.

Joh. Kera oli sündinud Pärnus 1875. a. ja ametipoolsest rauaoskustöölise, Ameerikas aga viimsel paarikümnel aastal teenis „Suure-järvede“ kaubaaurikute masinistina.

Joh. Kera siirdus Ühendriikidesse 1912. aastal, kuna ta perekond hiljem järele tuli. Lahkunut jäid leinama abikaasa Triina ja poeg Jaan oma abikaasa ja kahe pojaga, kadunu tütar pr. Martha Saar ja noorem tütar Sonja. Kadunu vennast August Kerast, kes olevat elutsenud kauemat aega Alaskas ja hiljem Fran-

ciscos, pole sugulastel juba kaua enam teateid. Samuti on kadunud Joh. Kera õde Venemaal.

Maustest võttis osu suur hulk ümbruskonna naabreid-farmereid, kadunu sugulasi ja omakseid ning mõned Detroiti eestlased. Viimaste nimel asetas pärja Detroiti Eesti Seltsi „Kodu“ aulige ning lahkunu hea sõber Joh. Weeks. „Puhka rahu, väliseestlane, võõras mullas, mis olgu sulle kerge,“ sõnas detroitlaste esindaja matustel ja sedasama kordab ka käesolevate ridade kirjutaja. A. V.

*

New Yorgis suri 8. märtsil Hendrik Palu, sündinud 6. juunil 1886. a., Torku vallas, Sassi talus, Saaremaal. Kadunu rändas kodust välja juba kuueistkümnendaastasena, sõites saksa ja eesti laevadel. Tuli Ühendriikidesse kahekümne viie aasta eest, jäädes elama New Yorki. Palu abiellus 1916. a. Olga Virak'uga. Oma viimased 17 aastat elas oma majas New Yorgis.

Kadunut jäid leinama abikaasa, tütreid Anna (abielus), Lydia ja Ludmilla, vend Julius, kes viibib kaugel merel, suates oma südamliku kaastundeavalduse telegrammiteel, ja vend ning kaks õde Eestis.

*

26. veebruaril s. a. suri Port Kells'is Briti Columbias, Anna Flink, 61 aasta vanuses. Kadunu oli sündinud Krimmis ja suurema osa oma elust mööda saatnud Albertas. Viimased 10 aastat elas ta Port Kells'is.

Kadunu põrm paigutati viimsele puhkusele 2. märtsil s. a. Surrey Center surmuaiale, tema abikaasa Johan Flink'i lähedale, kes mõni aasta varem suri, laste, Port Kells'i eestlaste ja lähemate naabrite saatel.

Vancouveri Eesti Seltsi „Eesti Kodu“ nimel lähikese kõnega asetas pärja hauale M. Saar.

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID.

EESTI KIRJANDUSE SELTSIL ON ILMUNUD:

A. Manzoni: Kihlatud. I köide. Itaalia keelest tõlk. J. Sarv. „Maailmakirjandus“ nr. 1, 1939. 406 lk. Hind 4 kr., köites 4 kr. 50 s.

Itaalia kirjanduse kuulsamaid romaane, mis annab tugeva sündmustikuga eluvõitluspildi Põhja-Itaaliast XVII sajandil. Romaani läbib kahe sümpaatse inimese armastuslugu, kelle laulatusel on saatus vastu.

A. Tšehhov: Valik novelle. Tõlk. F. Tuglas. „Maailmakirjandus“ nr. 2. Hind 4 kr., köites 4 kr. 50 s.

Paremik vene suurest novellimeistrist, kusjuures tuleks rõhutada selle autori huumorit.

A. Laas: Keiser Joseph II. „Suurmeeste Elulood“ nr. 47. 168 lk. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr. Ülevaade valgustatud absolutismi puhtakujulisimast esindajast.

J. V. Alost: Diesel. Pöördeise tähtsusega leiutaja. „Suurmeeste Elulood“ nr. 48. 136 lk. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.

A. Adler: Inimesetundmine. Inimeste iseloomude peategurid ja nende areng. Tõlk. D. Hint. „Elav Teadus“ nr. 85/86. 212 lk. Hind 2 kr., köites 2 kr. 50 s.

Individuaalpsühholoogia looja enese teos õpetusest, mida tänapäeval rakendatakse inimeste paremaks tundmaõppimiseks, kasvatamiseks ja närviliste haiguste ravimiseks.

Eesti Kroonika. „Elav Teadus“ nr. 87. Hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.

Lühike ja täpne ülevaade kõigist eelmise aasta tähtsamaist sündmusist ja saavutustist.

Eesti Kirjandus XXXII aastak., 1938. 23 illustr. 824 lk. Hind 6 kr.

Lasteraamatud värviliste piltidega. Tekstiks eesti muinasjutud loomadest: Õde-venda, rebane ja vanapagan. 15 illustr. Hind 75 s.

Hunt ja ute. 10 illustr. Hind 50 s.

Rebase vembud. 13 illustr. Hind 85 s.

Kanapetja rebane. 5 illustr. Hind 50 s.

J. Konks: Eesti ajalugu II. Ajaloo õpperaamat 6. õppeaastale. (Vene aja esimestest aastakümnetest käesoleva ajani). 65 illustr. 152 lk. Hind 1 kr. 65 s.

O/Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUSE“ VÄLJAANDEL ON ILMUNUD:

T. E. Lawrence: Seitse tarkuse sammas. Romaan. Tõlkinud A. H. Tammsaare. 442 lk. Hind broš. kr. 5.25, köites paremal paberil kr. 6.75.

Eesti Rahvaleksikon, 5. vihk. Toimetus: J. Roos, O. Urgart, J. Piiper, J. Küvet, E. Elisto, M. Vellema.

Leo Tolstoi: Anna Karenina. I köide. Romaan. 524 lk. Tõlkinud S. Holberg. Kaas E. Kollom'ilt. Hind broš. kr. 5.50, köites paremal paberil kr. 6.90.

1. I — 4. IV 1939 ILMUNUD K.O/Ü. „LOODUSE“ KIRJASTUSEL:

A. Borkveil: Seaduste ja määruste üldjuht. 1939. 205 lk. Hind kr. 2.90.

J. Kents: Maateadus I. Õpperaamat progümnaasiumi II klassile. 172 lk. Hind kr. 1.80.

J. Adamson: Ajalugu gümn. II — 2. osa. Gümnasiumi humanitaarharu ja reaalaru II klassile. 208 lk. 52 pilti. Hind kr. 2.50.

W. v. Siemens: Minu elu mälestusi. „Marseljeesist internatsionaalini“

II sari. Eessõna prof. O. Reinvald. 232 lk. 4 kriittahvlit. Hind kr. 2.90, kal.-k. kr. 3.90.

Gustave Flaubert: *Madame Bovary*. Sarjast „Kirjasõna suurmeistrid“. Prantsuse keelest tõlkinud M. Sillaots. 343 lk. Hind kr. 3.75, kal.-k. kr. 4.75.

Hilja Valtonen: *Noore naisõpetaja abiventiil*. Sarjast „Võluv romaan“. Soome keelest tõlkinud M. Rahkama. 200 lk. Kr. 2.50, kal.-k. kr. 3.50.

Ernst Särkava: *Kogutud Teosed*. III köide. 555 lk. 2 kriittahvlit. Hind kr. 5.50, kal.-k. kr. 6.75.

Sir Francis Younghusband: *Looduse süda*. Sarjast „Mehed, maad ja mered“. 246 lk. 7 pilditahvlit kriitpaberil. Hind kr. 3.40, kal.-k. kr. 4.40.

Joh. Selg: *Ahvenapoiss Sulev*. Sarjast „Targad tähed“. Mitmevärviline kaas ja 15 mitmevärvilist siseillustratsiooni E. Kollomält. Kr. 1.70.

E. Farjeon: *Eha-Maie õnnesõrnumus*. Sarjast „Targad tähed“. Mitmevärviline kaas ja 15 mitmevärvilist siseillustratsiooni R. Kivitilt. Kr. 1.—

R. H. B. Lockhart: *Sõja- ja revolutsioonigaegsel Venemaal*. — „Marseljeesist internatsionaalini“ II sari. 431 lk. 4 pilditahvlit kriitpaberil. Hind kr. 4.10, kal.-k. kr. 5.10.

R. E. Byrd: *Lennuretk Lõunababale*. Sarjast „Mehed, maad ja mered“. 303 lk., 25 pilditahvlit kriitpaberil. Hind kr. 3.80, kal.-k. kr. 4.80.

M. Meos: *Tööjuhatusi eesti koolilugemikele*. V õp. Hind kr. —.50.

M. Meos: *Tööjuhatusi eesti koolilugemikele*. VI õp. Hind kr. —.50.

Selma Lagerlöf: *Hüljatu*. Sarjast „Kirjasõna suurmeistrid“. Rootsi keelest

tõlkinud A. Lemberg. 255 lk. Hind kr. 3.25, kal.-k. kr. 4.25.

Have: *Kurnä u-u*. Maalimisraamatute sarjast „Värvin ja õpin“. 8 mitmevärvilist ja 8 kontuurpilti. Hind 35 senti.

Have: *Veri jookseb!* Sarjast „Värvin ja õpin“. 8 mitmevärvilist ja 8 kontuurpilti. Hind 35 senti.

Have: *Kuhu tere jäi?* Sarjast „Värvin ja õpin“. 8 mitmevärvilist ja 8 kontuurpilti. Hind 35 senti.

William B. Yeats: *Punane Hanrahan*. „Nobeli laureaatile“ IV sari. 275 lk. 1 kriittahvel. 13 joonist tekstis. Hind kr. 3.—, kal.-k. kr. 4.—

Helgi Pärl-Sillaots: *Improviseerimine mängutoosis*. Looduse Kroonine Romaan nr. 121. 208 lk. Hind kr. 1.—

Jonas Lie: *Ikka edasi!* Looduse Kroonine Romaan nr. 122. 208 lk. Hind kr. 1.—

Eerik Laidsaar: *Kiri noorusmaalt*. Looduse Kroonine Romaan nr. 123. 208 lk. Hind kr. 1.—

Eerik Laidsaar: *Müstiline nispioon*. Kriminaalromaan nr. 25. Hind 75 s.

S. A. Steemann: *Kuus surnud meest*. Kriminaalromaan nr. 26. Hind 75 senti.

V. Williams: *Ämbliku võrgus*. Kriminaalromaan nr. 27. Hind 75 senti.

Väike entsüklopeedia VI vihik. Märksõnad: „meridiaan-potentsiaal“. Veerud 994—1184. Kogu teos eeltellimisel kr. 10.50, järelmaksuga kr. 13.50.

Väike entsüklopeedia VII vihik. Märksõnad: „potentsiaalne-siseministerium“. Veerud 1185—1376.

Suur Piibel VII vihik. Tellimishind kogu teose, 14 vihu eest: kr. 21.— kohemaksetavas rahas, kr. 24.— järelmaksuga.

Raamat Ameerikast nii nagu ta on:

SÜSTAL ILÄBI AMEERIKKA

HARDI NURMSENI reisipäevik sõidult eesti süstal Ühendriikide jõgedel, järvedel ja meredel. Hind 4 krooni. 402 lk., 51 pilti, 10 kaarti.

Pealadu «Päevalehe» rmtkpl. Tallinn, Suur Karja tn. 23.

Raamatut võib tellida ka Välis-Eesti Ühingu kaudu, P. O. B. 100, Tallinn.

Vastutav toimetaja: Ernst Jürgens, tegevtoimetaja: Eduard Riisna; talitusjuht: B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord.

Tellimishind: välismail \$ 1.— (Ekr. 3.75 või vastav summa kursisedeli järgi Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühing, V-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 449-43.

Tallinnas, 19. aprillil 1939. O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas 1939. a.

SEEMNE-, SÖÖGIKARTULI JA
KARTULITÄRKLISE EKSPORT

A.-s.

Rumberg, Tuberg & Ko.

TALLINN, S. KLOOSTRI 22/18

Sordiehtsaid, hästiarenenud võra- ja juurekavaga

viljapuid,

marjapõõsaid,

ilutaimi

ning kõrge küliväärtusega

SEEMNEID

SOOVITAB

Eesti Seemnevilja Ühisus.

Peakontor: Pärnu mnt. 2, Tallinn, tel. 426-36.

Osakonnad ja esindajad igas maakonnalinnas.

Nõudke hinnakirju!

A.-S. „EESTI REISIBÜROO“

Peakontor: Tallinn, Raekojaplats, Kinga 3. Tel. 433-20.

Osakonnad: Tartu, Suurturg 7. Tel. 3-72.

Pärnu, Kalevi 42, Endla majas. Tel. 1-13.

Telegrammide aadress: ERBO, Tallinn.

1. Raudteepiletite müük:

- a) kõikidesse kodumaa jaamadesse,
- b) kõikidesse Euroopa suurematesse linnadesse.

2. Laevapiletite müük:

- a) kõikidel kodumaa ja Baltimere liinidel,
- b) ookeanipiletid Inglise, Saksa, Poola, Belgia, Prantsuse, Rootsi, Hollandi, Itaalia ja Ameerika liinidel, kõikidesse ulgumere sadamatesse.

3. Õhusõidupiletite müük:

„Aero“, „Aerotransport“, „Deutsche Lufthansa“ ja „Loti“ liinidele.

Esindus ja agentuur kõikidest suurematest Euroopa reisibüroodest. Raha-vahetus ja valuuta ost turistidelt. Välismaa passide ja viisumite muretsemine. Ringsõidupiletid turistidele terves Euroopas, ka Nõukogude Venemaal. Kohalik- kude autobuseliinide piletid, o-ü. „Mootor“ j. t.

Nõuanded ja arvestused reisude kohta tasuta.

1 krooni kuus

suudate kindlasti panka sisse maksta oma lapse arvele. Selle väikese sisse- maksuga kogute lapse täisealiseks saamiseni

350 krooni

suuruse kapitali, kui algate sisse- maksimisega kohe pärast lapse sündi. On aga Teil võimalik rohkem säästa, siis kasvab ka kapital vastavalt suu- remaks. Sellega kindlustate lapse tulevikku ja valmistate rõõmu enesele ja temale.

Seepärast juba täna

astuge lähemasse ühispanka või Ü. K. Eesti Rahvapanka ja avage oma lapse nimele hoiuarve ja makske sinna järjekindlalt iga kuu kindel summa. Hoiu- arveid avavad kõik ühis pangad, hoiu- ja laenukassad ja ka

Ü. K. EESTI RAHVAPANK

Tallinnas, Suur Karja tn. 19.